

Raadsstuk

Onderwerp: Cultuurnota Haarlem 2013-2020

Reg.nummer: STZ/EC/2013/133552

1. Inleiding

In de Cultuurnota Haarlem 2013-2020 legt het college aan de gemeenteraad de doelstellingen voor het cultuurbeleid voor, vanwege de kaderstellende rol van de raad.

De visie voor cultuur in Haarlem is als volgt:

In de periode 2013-2020 zet de gemeente Haarlem in op het behoud van een kwalitatief hoogwaardig cultureel aanbod, waar zoveel mogelijk inwoners van Haarlem en de regio aan deelnemen, en dat bijdraagt aan de aantrekkingskracht van de stad voor zowel bezoekers als toeristen.

Met het vaststellen van een meerjarig cultuurbeleid 2013-2020 sluit de gemeente Haarlem aan bij de 'Agenda 2020. Bouwstenen voor toekomstig cultuurbeleid' van brancheorganisatie Kunsten '92. In deze visie staat een aantal mogelijke en gewenste ontwikkelingen op rijksniveau geschetst, die ook voor Haarlem actueel zijn. Kunsten '92 benoemt een aantal concrete doelen in de 'Agenda 2020':

- Plaats cultuurbeleid in een breder perspectief;
- Stimuleer talentontwikkeling en doorstroming;
- Veranker cultuureducatie structureel in primair en voortgezet onderwijs;
- Versterk ondernemerschap en innovatie;
- Ontwikkel een nieuwe visie op de rolverdeling tussen Rijk, provincies en gemeenten.

In deze Cultuurnota komt het college hierop terug en op de rol van de (lokale) overheid met betrekking tot kunst en cultuur.

De Cultuurnota Haarlem 2013-2020 is opgenomen in bijlage A.

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

1. De Cultuurnota Haarlem 2013-2020 en de doelstellingen voor het cultuurbeleid vast te stellen (bijlage A).

3. Beoogd resultaat

De vaststelling van het meerjarenbeleidskader en de doelstellingen voor het cultuurbeleid in de nieuwe Cultuurnota Haarlem 2013-2020.

4. Argumenten

Vaststellen doelstellingen cultuurbeleid.

De gemeenteraad stelt de kaders en doelstellingen voor het cultuurbeleid van de gemeente Haarlem vast. In de Startnotitie voor de Cultuurnota Haarlem 2013-2016 (kenmerk STZ/EC/2012/104428) zijn de doelstellingen voor het cultuurbeleid reeds geformuleerd.

Aan diverse vertegenwoordigers van de Haarlemse cultuursector is een visie gevraagd op deze doelstellingen, in relatie tot een meerjarenbeleidsplan voor de periode 2013-2016.

Daarnaast is aan hen de vraag voorgelegd over hun (toekomstige) positie in de stad. Deze reacties zijn meegenomen in de nieuwe Cultuurnota.

In juni en juli 2012 organiseerde de gemeente Haarlem een aantal participatiebijeenkomsten met het culturele veld. Een overzicht van de gespreksonderwerpen en mogelijke oplossingen voor geconstateerde problemen is eveneens onderdeel van de Cultuurnota.

Tijdens deze participatiebijeenkomsten is ook door de culturele organisaties aangedrongen op het schetsen van een meerjarig beeld voor het gemeentelijk cultuurbeleid, naast het benadrukken van het grote belang van cultuur voor de stad Haarlem. De kwaliteit van het aanbod van kunst en cultuur is daarin leidend.

Periode van de Cultuurnota.

De huidige Cultuurnota Haarlem 2009-2012 is afgelopen. De nieuwe Cultuurnota is vertraagd, waardoor de periode 2013-2016 al gestart is. Het jaar 2013 is een overgangsjaar. Deze nieuwe Cultuurnota beslaat een langere periode, namelijk tot en met 2020. Dit is tweemaal de vigerende vierjarige cultuurnotaperiode.

Hier is een aantal redenen voor:

- de bezuinigingen op de subsidies zijn reeds doorgevoerd tot en met 2018 (besluit Kadernota 2011);

- de visie voor cultuur in Haarlem in 2020 geeft duidelijkheid voor een langere termijn;

- met de culturele instellingen worden meerjarige afspraken gemaakt, waarbij in 2016 een tussenevaluatie plaatsvindt. Op basis van die evaluatie worden subsidies mogelijk aangepast voor de cultuurnotaperiode 2017-2020. Dat sluit aan bij de systematiek van het Rijk en de provincie Noord-Holland.

Effecten cultuurbeleid.

Kunst en cultuur dragen vaak ook (zijdelings) bij aan veel andere doelstellingen van gemeentelijk beleid, zoals het aantrekkelijk maken van de stad voor inwoners en bezoekers of voor het vestigen van bedrijven.

Verzakelijking subsidiesystematiek.

Uitgangspunt van het traject is de verzakelijking van de subsidieverstrekking, het (verder) professionaliseren van gesubsidieerde instellingen en het bevorderen van samenwerking tussen instellingen. Per subsidie moet de vraag worden gesteld of de activiteiten van de gesubsidieerde instelling voldoen aan de beoogde maatschappelijke effecten en de beleidsdoelstellingen van Haarlem. Door het maken van concrete prestatieafspraken met de grotere culturele instellingen wordt dit grotendeels ondervangen.

5. Kanttekeningen

Bezuinigingen op kunst en cultuur.

Het culturele aanbod staat ook in Haarlem onder druk als gevolg van de bezuinigingen op kunst en cultuur door het Rijk, de provincie Noord-Holland en de gemeente zelf.

Daarnaast zijn de gevolgen van de besluiten van het Fonds Podiumkunsten over de 2-jaarlijkse subsidies ook in Haarlem aanzienlijk, waar diverse organisaties ondanks een positief advies van dit fonds geen subsidie meer ontvangen.

Nieuwe bezuinigingen, ook op cultuur, hangen als een donkere schaduw over deze Cultuurnota, gelet op de financiële situatie van de gemeente Haarlem.

6. Uitvoering

De subsidies aan de culturele instellingen worden jaarlijks verleend, na vaststelling van de gemeentebegroting door de raad. Ook als er meerjarenafspraken zijn gemaakt voor de periode 2013-2016 blijft dit een geldende procedure.

Het culturele veld en andere betrokkenen worden geïnformeerd en de Cultuurnota komt via de gemeentelijke website beschikbaar.

Op deze website komt tevens de geactualiseerde State of the Art van Haarlem te staan (het overzicht van alle culturele organisaties en initiatieven), samen met voorbeelden van bekend en minder bekend Haarlems cultureel erfgoed. Haarlem Marketing wordt actief bij de uitvoering betrokken.

In 2016 wordt het Haarlemse cultuurbeleid geëvalueerd, met als mogelijk gevolg een bijstelling of aanpassing van de doelstellingen. Bovendien worden op grond van deze evaluatie subsidies aan culturele instellingen mogelijk aangepast voor de cultuurnotaperiode 2017-2020. Dat sluit aan bij de subsidiebesluiten vanuit het Rijk en de provincie Noord-Holland.

7. Bijlage

A. Cultuurnota Haarlem 2013-2020.

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester

8. Raadsbesluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit:

1. De Cultuurnota Haarlem 2013-2020 en de doelstellingen voor het cultuurbeleid vast te stellen (bijlage A).

Gedaan in de vergadering van

De griffier

De voorzitter

Kunst en cultuur, sterke pijlers van Haarlem

Cultuurnota Haarlem 2013-2020

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Samenvatting	3
Leeswijzer	5
Inleiding.....	6
Visie op cultuur in Haarlem in 2020	7
Doelstellingen cultuurbeleid	7
Hoofdstuk I	10
De staat van cultureel Haarlem	10
Cultuurmonitor Haarlem 2012	11
Samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam.....	12
Podiumkunsten.....	14
Letteren.....	16
Culturele festivals en evenementen	18
Cultuur: belangrijke pijler in de identiteit van Haarlem	18
Hoofdstuk II.....	23
Hedendaags Haarlem.....	23
Haarlem als gastvrije stad voor kunstenaars	23
Presentatieplekken beeldende kunst	23
Kunst in de Openbare Ruimte	27
Creatieve industrie en broedplaatsenbeleid.....	28
Hoofdstuk III.....	30
Historisch Haarlem.....	30
De geschiedenis van Haarlem	31
Hoofdstuk IV	33
Participatie	33
Amateurkunst	35
Cultuureducatie	35
Cultuurstimuleringsfonds Haarlem	40
Hoofdstuk V.....	42
Financiën	42
Bijlage A Samenvattingen participatiebijeenkomsten 2012	45
Bijlage B State of the Art Haarlem 2012.....	49

Voorwoord

Zeshonderd jaar geleden, in 1412, benoemde het Haarlemse stadsbestuur een organist. Vijftig jaar later, in 1463, moest de organist ook de beiaard bespelen. Onafgebroken werd deze traditie voortgezet, totdat in 1912 de functies gesplitst werden. Bijna zeshonderd jaar lang bekommerde de stad zich om cultuur, zonder ooit enige nota over cultuurbeleid te laten verschijnen. Pas de laatste dertig jaar heeft de gemeenteraad de behoefte gevoeld het cultuurbeleid in een nota vast te leggen, overigens zonder ooit de beiaardier te noemen. De nu voorliggende nota verwoordt het cultuurbeleid voor de komende zes à zeven jaar.

De belangrijkste Haarlemse cultuurinstellingen komen in deze nota, net als in al zijn voorgangers, aan de orde. Als het goed gaat zullen ze ook in de volgende Cultuurnota een plaats vinden. De meeste culturele instellingen zijn uit particulier initiatief ontstaan: de bibliotheek komt voort uit de kloosterbibliotheken, aan de wieg van de Philharmonie stonden de schutterij en mannensociëteit Vereniging, en Teylers Museum ontstond door uitvoering van het testament van Pieter Teyler van der Hulst.

Ook De Toneelschuur en Patronaat zijn door het enthousiasme van Haarlemmers opgericht en de Stadsschouwburg dankt zijn ontstaan aan een Haarlemse mecenas. Alleen het openstellen van de collectie van het latere Frans Hals Museum lijkt een zuiver gemeentelijk initiatief (begin 17^e eeuw), naast natuurlijk de genoemde aanstelling van de organist/beiaardier in de 15^e eeuw.

Een beschrijving van alle culturele initiatieven geeft deze Cultuurnota niet, dat zou ondoenlijk zijn. Maar wie in de stad rondkijkt, ziet overal culturele activiteiten. De door de stad financieel gesteunde instellingen maken veel van deze activiteiten mede mogelijk en in de nota komen veel voorbeelden aan bod.

In een stad als Haarlem is cultuur niet weg te denken; velen genieten ervan, een steeds groter aantal Haarlemmers leeft ervan. Dankzij al die Haarlemmers bestaat het culturele leven.

Wat de toekomst ook moge brengen, laat de stadsbeiaardier ons blijven inspireren.

Samenvatting

In de nieuwe Cultuurnota Haarlem 2013-2020 beschrijft de gemeente Haarlem het belang van cultuur voor de stad. Kunst en cultuur zijn sterke pijlers van Haarlem. Cultuur levert niet alleen in economische zin veel op, het bepaalt vooral de identiteit van de stad en het is bovendien belangrijk voor de individuele ontwikkeling en de samenleving. Behoud van een aantrekkelijk cultureel aanbod, zoals onder meer de programmering van de cultuurpodia en musea, is dan ook het uitgangspunt voor de gemeentelijke cultuurvisie. Een onderscheidend kunst- en culturaanbod is aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers van Haarlem.

Uit de Cultuurmonitor Haarlem van 2012 blijkt dat het cultuurbezoek in Haarlem de afgelopen jaren naar recordhoogte is gestegen. Bijna 1,9 miljoen mensen bezochten in 2011 een cultureel festival, museum of podium in de stad.

De Haarlemse bevolking hecht bovendien veel waarde aan kunst en cultuur voor de stad. Zo vinden Haarlemmers bijna unaniem dat kunst en cultuur belangrijk zijn voor de sfeer in de stad. Verder is 90 procent trots op Haarlem als cultuurstad en onderschrijft 80 procent van de inwoners het belang van kunst en cultuur voor de werkgelegenheid in de stad.

Haarlemmers omarmen cultuur niet alleen in woord, maar ook in daad. Zij gaan vergeleken met inwoners van andere grote gemeenten vaker naar het theater of een museum. En steeds meer Haarlemmers beoefenen zelf een culturele hobby.

In de periode 2013-2020 zet de gemeente Haarlem in het cultuurbeleid in op behoud van een kwalitatief hoogwaardig cultureel aanbod, waar zo veel mogelijk inwoners van Haarlem en de regio aan deelnemen, en dat bijdraagt aan de aantrekkingskracht van de stad voor bezoekers en toeristen.

Doelstellingen:

- Haarlem beschikt over een aantrekkelijk en gevarieerd basisaanbod aan kunst en cultuur, met voldoende publieksbereik.
- Haarlem richt zich ook in het cultuurbeleid op meer regionale samenwerking.
- Haarlem stimuleert het ondernemerschap van de cultuursector.
- Haarlem beschikt op enkele gebieden over topkwaliteit die ook buiten Haarlem opvalt door artistieke zeggingskracht en innovatie, en heeft een goed productieklimaat waarin gezelschappen en individuele makers kunnen werken en creëren.

- Haarlem heeft de toeristische wervingskracht van de stad met succes versterkt. Ook het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijfsleven wordt gestimuleerd door een gezond en gevarieerd cultuurklimaat en een aantrekkelijk en toegankelijk cultureel erfgoed.
- Haarlem is een levendige, dynamische en creatieve stad met een goed kunstenaarsklimaat en ruimte voor creatieve bedrijvigheid.
- Haarlem zet met het cultuurbeleid verder in op talentontwikkeling.

Leeswijzer

In deze Cultuurnota zet het college van burgemeester en wethouders van Haarlem in op behoud van het kwalitatieve cultuuraanbod in de stad, aan de hand van een cultuurvisie en zeven doelstellingen.

Hoofdstuk I: de staat van cultuur aan de hand van disciplines en voorbeelden en de verbinding tussen cultuur en economie.

Hoofdstuk II: de ontwikkelingen van de hedendaagse kunst in Haarlem.

Hoofdstuk III: de ontwikkelingen van de geschiedenis en het cultureel erfgoed van Haarlem.

Hoofdstuk IV: de ontwikkelingen van de bevordering van de cultuurdeelname door Haarlemmers.

Hoofdstuk V: een overzicht van de financiële middelen voor cultuur.

In de bijlagen zijn korte samenvattingen opgenomen van de vijf participatiebijeenkomsten uit de zomer van 2012.

De ‘State of the Art Haarlem 2012’ geeft een overzicht van de gesubsidieerde en ongesubsidieerde culturele organisaties.

Inleiding

Najaar 2012 verscheen de Haarlemse Cultuurmonitor. Cultuur maakt Haarlem sterker, blijkt uit dit rapport. En dat was precies de bedoeling van de gemeente toen zij in 2000 de versterking van de culturele en toeristische aantrekkingskracht van Haarlem vaststelde als speerpunt in haar toekomstvisie. Cultuur in Haarlem trekt nu fors meer bezoekers dan in het begin van de 21ste eeuw, en het culturele klimaat en het aanbod oogsten meer waardering. Meer cultuurbezoekers zorgen voor meer inkomsten en nieuwe banen, niet alleen bij de culturele instellingen zelf, maar ook bij andere ondernemers zoals de horeca en winkeliers.

Ook de recent verschenen Haarlem City Index 2013 onderstreept het belang van cultuur voor de stad. Kunst en cultuur zijn van grote waarde voor Haarlem, het zijn sterke pijlers. Maar cultuur hoeft niet in eerste instantie economisch te renderen: cultuur bepaalt vooral de identiteit van de stad. Haarlem is een goed voorbeeld van de relatie tussen beide: juist in Haarlem is cultuur een pijler onder het economisch profiel van de stad. Cultuur is bovendien belangrijk voor de individuele ontwikkeling en voor de samenleving. Daarom is behoud en versterken van een aantrekkelijk cultureel aanbod, zoals de programmering van de cultuurpodia en van de musea, het uitgangspunt voor de gemeentelijke cultuurvisie. Het aanbod van kunst en cultuur wordt samen met verschillende partners bepaald: de culturele organisaties, festival- en evenementenorganisatoren, andere maatschappelijke instellingen, het bedrijfsleven, scholen en diverse fondsen. Ondanks de bezuinigingen is continuïteit van de Haarlemse culturele instellingen een aandachtspunt.

Haarlem is een aantrekkelijke woonstad dankzij de ligging ten opzichte van Amsterdam, het groen en de zee, maar zeker ook dankzij het culturele aanbod. De vergrijzing van Nederland is ook in Haarlem zichtbaar, maar het aantal mensen in de leeftijdscategorie 10-34 jaar neemt volgens de prognoses in 'De staat van Haarlem 2012' tot 2025 eveneens toe. De culturele voorzieningen moeten met hun aanbod dus rekening houden met zowel een wat vergrijsd als een jong publiek. Samen met ondernemers versterkt de gemeente de aantrekkingskracht van de stad.¹ Zo is Haarlem geregeld het decor voor filmopnamen en televisieseries.

¹ Convenant binnenstad Haarlem 2013-2017, rode loper, autoluw centrum, groene ruimten, koopzondagen.

Visie op cultuur in Haarlem in 2020

In de periode 2013-2020 zet de gemeente in op behoud van een kwalitatief hoogwaardig cultureel aanbod, waar zo veel mogelijk inwoners van Haarlem en de regio aan deelnemen en dat bijdraagt aan de aantrekkingskracht van de stad voor bezoekers en toeristen.

Meerjarenbeleid

Met de vaststelling van een meerjarig cultuurbeleid 2013-2020 sluit de gemeente aan bij de 'Agenda 2020. Bouwstenen voor toekomstig cultuurbeleid' van brancheorganisatie Kunsten '92. Deze visie schetst mogelijke en gewenste ontwikkelingen op rijksniveau die ook voor Haarlem actueel zijn.

De doelen van Kunsten '92 in de Agenda 2020:

Zet cultuurbeleid in een breder perspectief.

Stimuleer talentontwikkeling en doorstroming.

Veranker cultuureducatie structureel in het primair en voortgezet onderwijs.

Versterk ondernemerschap en innovatie.

Ontwikkel een nieuwe visie op de taakverdeling tussen Rijk, provincies en gemeenten.

In deze Cultuurnota komt het college hierop terug en op de rol van de (lokale) overheid met betrekking tot kunst en cultuur.

Doelstellingen cultuurbeleid

In de afgelopen cultuurnotaperiode 2009-2012 is het cultuurbeleid van de gemeente Haarlem verlengd. De doelstellingen uit de Cultuurnota Haarlem 2005-2008 bleven gelijk.

Voor de nieuwe cultuurnotaperiode heeft het college in 2012 in een startnotitie voorgesteld de doelstellingen enigszins aan te passen. De doelstelling voor sociale cohesie en participatie komt wat meer op de achtergrond. Talentontwikkeling, meer regionale samenwerking – ook binnen de Metropoolregio Amsterdam – en stimuleren van ondernemerschap komen daar als doelstellingen voor in de plaats.²

² Startnotitie voor de Cultuurnota Haarlem 2013-2016.

Voorgestelde doelstellingen voor het cultuurbeleid

- Haarlem beschikt over een aantrekkelijk en gevarieerd basisaanbod aan kunst en cultuur, met voldoende publieksbereik.
- Haarlem richt zich ook in het cultuurbeleid op meer regionale samenwerking.
- Haarlem stimuleert het ondernemerschap van de cultuursector.
- Haarlem beschikt op verschillende gebieden over topkwaliteit die ook buiten Haarlem opvalt door artistieke zeggingskracht en innovatie, en heeft een goed productieklimaat waarin gezelschappen en individuele makers kunnen werken en creëren.
- Haarlem heeft de toeristische wervingskracht van de stad met succes versterkt. Ook het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijfsleven wordt gestimuleerd door een gezond en gevarieerd cultuurklimaat en een aantrekkelijk en toegankelijk cultureel erfgoed.
- Haarlem is een levendige, dynamische en creatieve stad met een goed kunstenaarsklimaat en ruimte voor creatieve bedrijvigheid.
- Haarlem zet met het cultuurbeleid verder in op talentontwikkeling.

Participatiebijeenvakkingen

In juni en juli 2012 organiseerde de gemeente Haarlem participatiebijeenvakkingen met de cultuursector. Zie bijlage A. Belangrijke wensen die hierin naar voren kwamen, zijn behoud van de kwaliteit van de programmering en Haarlem als cultuurstad ook bestuurlijk blijven uitdragen.

Verzakelijking subsidiesystematiek

Met de kaderstellende nota 'Subsidiesystematiek in Haarlem' is in 2012 een verzakelijkingstraject gestart rond de uitgaande financiële stromen van de gemeente. Uitgangspunt is de verzakelijking van de subsidieverstreking, professionalisering van gesubsidieerde instellingen en bevorderen van samenwerking tussen instellingen. Per subsidie moet de vraag worden gesteld of de activiteiten van de gesubsidieerde instelling voldoen aan de beoogde maatschappelijke effecten en de beleidsdoelstellingen van Haarlem. Ook de cultuursector ervaart een toenemende druk door de aangescherpte verantwoordings-eisen van overheden en fondsen. Een zorgpunt is dat de capaciteit om aan de regelgeving te voldoen ten koste gaat van de creatieve inspanningen voor de culturele organisaties.

In 2016 wordt het Haarlemse cultuurbeleid geëvalueerd met als mogelijk gevolg een bijstelling of aanpassing van de doelstellingen. Bovendien worden op grond van deze evaluatie subsidies aan culturele instellingen eventueel aangepast voor de cultuurnotaperiode 2017-2020.

Financiële positie Haarlem

Evenmin als in de cultuurnotaperiode 2009-2012 wordt in de periode 2013-2016 een verschuiving van subsidies binnen de cultuurbegroting verwacht. De afgelopen periode heeft de gemeenteraad alleen aanvullende subsidies voor Toneelschuur Producties en het Historisch Museum Haarlem (tijdelijk) beschikbaar gesteld uit bestaande middelen. Er dienen zich de komende cultuurnotaperiode mogelijk meer kandidaten aan voor incidentele of structurele subsidie. Die wens kan waarschijnlijk niet worden gehonoreerd omdat door de financiële situatie van Haarlem een nieuwe bezuinigingsronde, ook op cultuur, niet uitgesloten is.

Hoofdstuk I

De staat van cultureel Haarlem

Doelstelling

Haarlem beschikt over een aantrekkelijk en gevarieerd basisaanbod aan kunst en cultuur, met voldoende publieksbereik.

Haarlem heeft een rijke historie en een goed bewaard gebleven en goed onderhouden binnenstad met heel veel monumenten en een oorspronkelijk stratenpatroon. De stad telt ruim 1.600 rijksmonumenten, en de afgelopen jaren zijn er ook ongeveer 2.000 gemeentelijke monumenten aangewezen. Dat maakt Haarlem tot een van de fraaiste oude Nederlandse steden, met een variëteit aan winkels, horeca en culturele voorzieningen. De kernwaarden zijn oorspronkelijkheid, kwaliteit en menselijke maat.

In de Atlas van Nederlandse Gemeenten 2013 neemt Haarlem de dertiende plaats in van de vijftig grootste gemeenten. Op cultuurgebied zijn vooral de podiumkunsten, het aantal rijksmonumenten en de musea in trek. Met het cultuuraanbod staat Haarlem op de zevende plaats in de top tien van Nederland. Onder de 100.000-plusgemeenten is Haarlem de meest geliefde woonstad.

De gemeente Haarlem investeerde in het eerste decennium van de 21ste eeuw fors in de culturele infrastructuur. Alle grote podia ondergingen een grondige renovatie of betrokken een nieuw gebouw: de Toneelschuur (2003), Patronaat en de Philharmonie (2005) en de Stadsschouwburg (2008). De markt investeerde in een nieuwe Pathé-bioscoop in het Raakscomplex (2011). Deze investeringen hebben niet alleen de cultuursector, maar ook de Haarlemse economische positie versterkt. Vooral de Pathé-bioscoop zorgt voor een extra impuls.

Het Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem, Teylers Museum en Museum het Dolhuys zijn drie belangrijke musea voor Haarlem, en hebben bovendien een (inter)nationale uitstraling. Haarlem heeft veel organisaties die erfgoedcollecties beheren en tonen, van het Noord-Hollands Archief en Archeologisch Museum Haarlem tot het Historisch Museum Haarlem en de Vereniging Haerlem.

Haarlem heeft verder tradities op muzikaal gebied, zoals de stadsbeiaardier, de stadsorganisten, het Internationaal Orgelfestival en de serie stadsorgelconcerten op het beroemde Müllerorgel in de Grote of St. Bavokerk. Met de Internationale Koorbiënnale is Haarlem bovendien de enige stad met een festival voor professionele koordirigenten.

Niet alleen historisch is Haarlem sterk, in de stad zijn ook meer dan vierhonderd geregistreerde kunstenaars actief, er zijn bijna negentig ateliers, verschillende broedplaatsen, theatergezelschappen en een productiehuis.

Ten opzichte van de Cultuurnota 2005-2008 is cultureel Haarlem veranderd. Er zijn organisaties en kunstenaars bijgekomen of vertrokken en het culturele profiel van de stad is verschoven. Zo is het vertrek van Holland Symfonia, het huisorkest van de Philharmonie, een aderlating voor de stad. De nauwe banden tussen de culturele instellingen die vanuit verschillende disciplines samenwerken zijn er in toenemende mate.

Het aantrekkelijke en gevarieerde aanbod aan kunst en cultuur wil de gemeente ook de komende jaren in stand houden. Het publieksbereik moet voldoende zijn, daarvoor zijn de bezoekersaantallen en het aantal deelnemers van de afgelopen vier jaar leidend. Waar mogelijk wordt de participatie vergroot, door impulsen van het onderwijs en door meer culturele projecten in de Haarlemse wijken.

Zie bijlage B voor een overzicht van de diverse culturele organisaties en initiatieven in Haarlem.

Cultuurmonitor Haarlem 2012

Uit de Cultuurmonitor Haarlem van 2012 blijkt dat het cultuurbezoek in Haarlem de afgelopen jaren naar recordhoogte is gestegen. Bijna 1,9 miljoen mensen bezochten in 2011 een cultureel festival, museum of podium in de stad. Anders gezegd: er waren dertien keer meer cultuurbezoekers dan inwoners. In 2012 bezochten 733.470 mensen de grote culturele instellingen. In 2011 waren dat er 681.381. Het aantal leden van de Bibliotheek Haarlem en omstreken steeg van 51.174 naar 51.663. De landelijke trend laat een daling van het aantal leden zien.

De Haarlemse bevolking hecht veel waarde aan kunst en cultuur voor de stad. Zo vinden Haarlemmers bijna unaniem dat kunst en cultuur belangrijk zijn voor de sfeer in de stad. Verder is 90 procent trots op Haarlem als cultuurstad en onderschrijft 80 procent van de inwoners het belang van kunst en cultuur voor de werkgelegenheid in de stad. Haarlemmers omarmen cultuur in woord en daad. Vergeleken met inwoners van andere grote gemeenten gaan zij vaker naar het theater of een museum. En steeds meer Haarlemmers hebben zelf een culturele hobby: 48 procent tegen 40 procent twaalf jaar eerder. De gemeente zet de cultuurmonitor voortaan elk jaar op de website.

Samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam

Doelstelling

Haarlem richt zich ook in het cultuurbeleid op meer regionale samenwerking.

De culturele Gouden Eeuw begon in Haarlem, getuige de collectie van het Frans Hals Museum, maar ook in de Verlichting liep Haarlem voorop met het Teylers Museum en de nog altijd bestaande Hollandse Academie voor Wetenschappen.

Toptentoonstellingen zoals over Frans Hals in het Frans Hals Museum of over Rafaël in het Teylers Museum zijn culturele visitekaartjes voor de stad en trekken bezoekers uit binnen- en buitenland. De gemeente is trots op dit soort tentoonstellingen en ondersteunt ze ook in de komende jaren met een symbolische jaarlijkse bijdrage en via Haarlem Marketing.

Frans Hals Museum

Het honderdjarige Frans Hals Museum pakt in 2013 uit met de jubileumtentoonstelling 'Frans Hals. Oog in oog met Rembrandt, Rubens en Titiaan'. Het maakt deel uit van het programma 'Amsterdam 2013'. Haarlem Marketing heeft hiervoor goed samengewerkt met Amsterdam.

Met onder meer een Frans Hals Festival op de Grote Markt is de culturele en economische spin off voor de stad vergroot.

Sinds de verzelfstandiging in 2009 heeft het Frans Hals Museum met succes nieuwe fondsen en sponsors geworven. Zo is het museum begunstigde van de BankGiroLoterij, die ook de multimediapresentatie 'het fenomeen Frans Hals' mogelijk maakte.

Met prachtige gebouwen en faciliteiten is Haarlem een belangrijke afnemer van de podiumkunsten. De Haarlemse cultuur vult het Amsterdamse aanbod aan, met bijzondere kwaliteitsprogrammering. Daarmee onderscheidt de stad zich in de Metropoolregio Amsterdam.

Uit het 'Bezoekersonderzoek Metropoolregio Amsterdam 2012' blijkt dat voor dagbezoekers in de regio buiten Amsterdam culturele voorstellingen en musea de belangrijkste redenen voor een bezoek zijn, samen met attracties.³

Doelstelling

Haarlem stimuleert het ondernemerschap van de cultuursector.

De lokale overheid verwacht dat instellingen die zij subsidieert meer eigen inkomsten genereren voor de financiering van activiteiten en programma's en daardoor minder afhankelijk worden van subsidies. Dat verstaat de gemeente onder cultureel ondernemerschap. In tijden van economische crisis een hele opgave omdat particulieren en bedrijven juist minder ruimhartig aan kunst en cultuur doneren, ondanks de aantrekkelijke fiscale maatregelen van het kabinet. Vooral sponsoring door bedrijven loopt hard terug.⁴

De rijksoverheid en de grotere cultuursteden hanteren eigen inkomstennormen voor subsidie aan instellingen. In Haarlem wordt deze norm nog niet ingevoerd. Wel maakt de gemeente meerjarenaafspraken met gesubsidieerde instellingen en stimuleert, faciliteert en ondersteunt cultureel ondernemerschap. In de participatiebijeenkomst over cultureel ondernemerschap kwamen daarvoor maatregelen aan bod die de gemeente Haarlem kan nemen. Zie bijlage A. Zo stelde de gemeente de afgelopen jaren de Haarlemse cultuurpodia in de gelegenheid om hun zalen intensiever te exploiteren. Een andere stimulans kan uitgaan van een brede oproep aan inwoners van de stad en de regio voor het doneren aan maatschappelijke organisaties zoals voor cultuur, met als doel een blijvende investering in de programma's en activiteiten van deze instellingen.

³ Bezoekersonderzoek Metropoolregio Amsterdam 2012, Amsterdam Marketing (mei 2013).

⁴ Onderzoek 'Geven in Nederland' (2013) van de Vrije Universiteit (*NRC Handelsblad*, 25 april 2013).

Doelstelling

Haarlem beschikt op enkele gebieden over topkwaliteit die ook buiten Haarlem opvalt door artistieke zeggingskracht en innovatie, en heeft een goed productieklimaat waarin gezelschappen en individuele makers kunnen werken en creëren.

Steden met een groot en gevarieerd kunst- en cultuuraanbod zijn populaire woonsteden en trekken hoger opgeleide mensen aan. Een kwalitatief en breed toegankelijk cultuuraanbod en interessante festivals trekken bezoekers uit binnen- en buitenland. Bovendien dragen deze voorzieningen en activiteiten bij aan het aantrekkelijk imago van de stad.

Cultuur is daarvoor het fundament, sterker: werken volgt wonen. Woonden mensen vroeger bij de fabriek, nu vestigen ondernemers, vooral in de dienstensector, zich graag bij mensen met kennis en vaardigheden. De waarde van cultuur vertaalt zich in een meerwaarde van de grond en stijgende woningprijzen.⁵

Economie en cultuur zijn sterk met elkaar verbonden. Uit het rapport 'De waarde van cultuur voor de stad' (Atlas voor Gemeenten 2011) blijkt dat de stad het wint van het platteland. Steden zijn weer in trek. En de populairste steden kunnen bogen op historie en cultuur. Alle technische en technologische ontwikkelingen ten spijt: het contact tussen mensen en een gevarieerd cultureel aanbod op loop- en fietsafstand blijken veel belangrijker.

Podiumkunsten

Met landelijke premières dragen de podia bij aan de cultuurkwaliteit in Haarlem. Patronaat, De Toneelschuur, Stadsschouwburg en Philharmonie sloten in 2012 een alliantie om in de nabije toekomst intensiever samen te werken op het gebied van dagkassa, marketing, inkoop, zalenverhuur en op termijn eventueel een gezamenlijke back-office. Verder willen ze ondanks bezuinigingen investeren in educatie, talentontwikkeling, publieksbereik en participatie, productie en programmering.

De podia willen door deze samenwerking de kwaliteit van de podiumkunsten in Haarlem voor nu en voor de toekomst behouden.

⁵ Stadsfoto Haarlem, rapport Atlas voor Gemeenten (2011).

Gezamenlijk beheer

De cultuurpodia willen vooral samenwerken in het beheer van de gebouwen. Met de gemeente concluderen zij dat overdracht van budgetten en verantwoordelijkheden kan leiden tot beter onderhoud en beheer van de vier gebouwen. Het kan bovendien leiden tot een structurele bezuiniging en de samenwerking versterken. De raad stemde in het voorjaar van 2013 in met de overdracht van het eigenarenonderhoud.

Popmuziek in Haarlem

Tijdens een debat over popmuziek in Haarlem in maart dit jaar bleek dat de stad rijk is aan beginnende bandjes en popmuzikanten. Haarlemse bands zoals onder andere Chef's Special en Baskerville breken landelijk door. De Facebook-pagina Haarlemse popscene verbindt plaatselijke initiatieven, podia en samenwerkingsverbanden.

Bezoekerscapaciteit Patronaat

Bij de kadernota 2011 stelde Stichting Patronaat investeringen voor om de bezuinigingen het hoofd te bieden. Door de bezoekerscapaciteit uit te breiden, kan Patronaat meer omzet uit optredens halen en dus meer inkomsten genereren. Bij de kleine zaal kwamen een extra balkon met bar en een rookruimte waardoor bezoekers voor en na het optreden langer blijven. De uitbreiding van de kleine zaal van 280 naar circa 350 bezoekers maakt Patronaat bovendien aantrekkelijker voor (nationale) dance-programmering, wat Patronaat ook artistiek een interessante aansluiting op de dance-scene oplevert. In het café, het derde podium van Patronaat, is de kwaliteit verbeterd omdat bezoekers de artiesten beter kunnen zien.

Het popklimaat in Haarlem bruist en artiesten en nieuwe ontwikkelingen krijgen veel positieve aandacht van de media, zoals bij De Wereld Draait Door. Maar tegelijkertijd hebben muzikanten weinig oefenruimte, omdat de populaire oefenruimte Daisy Bell is verdwenen. Met een eenmalige investering kan de gemeente in die leemte voorzien en daarmee de popcultuur in Haarlem borgen, van jonge talenten bij Hart tot gearriveerde artiesten op professionele poppodia en festivals.

Bij de raadsbehandeling van het voorstel voor de verhuizing van Stichting Hart zegde het college toe in 2013 te komen met een nota over een nieuwe locatie voor de Popschool van Hart en nog een aantal oefenruimten voor popmuziek. Hart heeft met Patronaat een plan ingediend voor een pand op het Nieuwe Energieterrein. De Popschool van Hart zit nu in de Egelantier.

Letteren

Bibliotheek in Haarlem

De bibliotheek wordt gezien als een basisvoorziening voor burgers in de Haarlemse samenleving. Kennisontwikkeling, informatievoorziening, educatie, lezen en literatuur beschouwt de gemeente als kerntaken van de bibliotheek. Afgeleide taken zijn cultuur, ontmoeting en debat, terwijl ook steeds meer mensen lezen en studeren in de bibliotheek. Het gebruik van de bibliotheek in Haarlem groeit. In tegenstelling tot landelijke trends heeft de bibliotheek in Haarlem de laatste jaren steeds meer betalende en gratis leden, ook neemt het aantal bezoekers en uitleningen toe. Bovendien groeit het aanbod van e-books en andere digitale informatiedragers. In 2011 opende de Stationsbibliotheek.

Daarnaast zijn nieuwe (literaire) activiteiten in gang gezet, zoals de Haarlem Debuutprijs, ondersteund door Nederland Schrijft, een website voor aankomende schrijvers, en Haarlemse projecten ter ere van Harry Mulisch. De bibliotheek was nauw betrokken bij de verkiezing van de nieuwe stadsdichter van Haarlem voor 2013-2016, Nuel Gieles.

Bibliotheek Zuid-Kennemerland

De gemeente heeft ingestemd met de juridische fusie van Stichting Stadsbibliotheek Haarlem en omstreken met de Stichting Bibliotheek Duinrand per 1 januari 2013, wat leidde tot de Bibliotheek Zuid-Kennemerland. Deze fusie versterkt het marketing- en investeringsvermogen van de bibliotheek.

De investeringen in de totale organisatie komen ten goede aan een groter verzorgingsgebied. Daarmee worden nieuwe investeringen per inwoner lager. De fusiebibliotheek kan ook voordeliger inkopen omdat bij een hoger volume meer korting wordt verkregen. Voor meer schaalvoordelen moeten verdergaande fusies met andere omliggende bibliotheken niet uitgesloten worden.

De bibliotheek aan de Gasthuisstraat is – na veertig jaar gebruik – dringend aan verbetering of vervanging toe. Een nieuwe locatie in het centrum moet niet worden uitgesloten, maar de voorkeur gaat uit naar verbetering van de huidige locatie. Het gaat er vooral om het pand energiezuinig te maken en het aan te passen aan de eisen van de tijd. Daarin spelen e-books een steeds grotere rol en blijft de ontmoetingsfunctie belangrijk.

Op termijn kan de bibliotheekfusie leiden tot kostenbesparingen, in reactie op de aanvullende bezuinigingen van de gemeente van € 340.000 per 2016. Hiervoor moeten nog scenario's worden ontwikkeld. In elk geval heeft de gemeenteraad aangegeven dat sluiting van een vestiging niet aan de orde mag zijn, om de bibliotheek voor alle inwoners bereikbaar te houden. Wel zou halvering van een paar filialen een mogelijkheid zijn. Voor het filiaal in Schalkwijk wordt bezien of dat een taak kan vervullen in de herontwikkeling van het winkelcentrum, eventueel met partners.

Tarieven Bibliotheek Zuid-Kennemerland

Het college komt dit jaar met een voorstel aan de raad over de vaststelling van de tarieven van de Bibliotheek Zuid-Kennemerland, om deze vanaf 2014 niet meer voor goedkeuring voor te leggen aan de raad, maar de Stichting Bibliotheek Zuid-Kennemerland ze jaarlijks te laten vaststellen. Dat stimuleert het ondernemerschap en daardoor kan de bibliotheek dezelfde tarieven hanteren als omliggende gemeenten.

De bibliotheek stelt het belang van de doelgroepen en ledenaantallen voorop waardoor de tarieven niet de pan uit rijzen. Als daar aanleiding voor is, kan de raad de tarieven opnieuw aan voorafgaande goedkeuring van de raad onderwerpen.

Actualisering bibliotheekwet

De bibliotheekwetgeving gaat nog uit van de bibliotheek als 'gebouw met boeken en tijdschriften'. In de hoofdlijnenbrief 'Actualisering bibliotheekwetgeving' die oud-staatssecretaris Zijlstra op 7 december 2011 naar de Tweede Kamer stuurde, kondigde hij aan dat het wettelijk kader voor de openbare bibliotheken wordt geactualiseerd. Met de nieuwe wet wordt de bibliotheken een actueel kader geboden, zodat zij hun belangrijke maatschappelijke functies ook in de toekomst kunnen blijven vervullen.

De hoofdlijnen van het wetsvoorstel:

- De maatschappelijke functies van de openbare bibliotheek worden gedefinieerd. Kortweg worden die aangeduid met 'lezen, leren en informeren'.
- Er komt een landelijke digitale bibliotheek waarvan iedereen lid kan worden.
- Alle bibliotheekorganisaties – lokaal, provinciaal en landelijk – werken samen zodat alle inwoners van Nederland toegang hebben tot zo veel mogelijk informatie en cultuur. Waar en in welke vorm dan ook: fysiek, digitaal, via pc, tablet of mobiel.

Culturele festivals en evenementen

Evenementen behoren tot de jaarlijkse hoogtepunten en zijn van grote economische, culturele en maatschappelijke waarde voor de stad.⁶ Bevrijdingspop en het Bloemencorso, maar ook kleinere festivals als de Stripedagen, de Internationale Koorbiënnale en het Internationaal Orgelfestival dragen bij aan het (inter)nationale imago van de stad. Evenementen moeten bijdragen aan de kernwaarden van de stad: oorspronkelijkheid, kwaliteit en menselijke maat. Naast beeldbepalende evenementen blijft er in de hele stad ruimte voor manifestaties die zorgen voor vermaak, participatie, ontspanning en ontmoeting tussen inwoners van Haarlem en de regio. De gemeente stelt binnenkort het evenementenbeleid 2013-2016 vast.

Subsidiewijziging voor De Stad als Podium

De subsidie voor De Stad als Podium wordt in het evenementenbeleid vanaf 2013 gehalveerd naar € 25.000 per jaar. Hoewel de cultuurpodia dat betreuren, willen ze onder de naam 023 Uur Cultuur wel doorgaan met een kleinere editie van De Stad als Podium.

Cultuur: belangrijke pijler in de identiteit van Haarlem

Doelstelling

Haarlem heeft de toeristische wervingskracht van de stad met succes versterkt. Ook het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijfsleven wordt gestimuleerd door een gezond en gevarieerd cultuurklimaat en een aantrekkelijk en toegankelijk cultureel erfgoed.

De gemeente, Haarlem Marketing en de culturele partners hebben hun eigen verantwoordelijkheden bij de promotie van het culturele aanbod. Steeds meer groeit het besef dat het efficiënt en effectief is hierin gezamenlijk op te trekken.

Ook op andere beleidsterreinen wil de gemeente het belang van cultuur voor de stad sterker verankeren. Bijvoorbeeld als het gaat om de nieuwe toekomstvisie voor Haarlem, de structuurvisie openbare ruimte, de verbinding met economie, wonen en het sociaal domein.

⁶ Digipanel Haarlem 2013, Haarlemmers over evenementen.

Waar nodig neemt de gemeente het initiatief om culturele instellingen meer tot samenwerking aan te zetten, regie te voeren of te faciliteren. Zo wordt de komende jaren het instellingenoverleg nieuw leven ingeblazen met twee afstemmingsbijeenkomsten per jaar. Ook zijn instellingen die door de gemeente worden gesubsidieerd verplicht om bij publiciteitsuitingen het beeldmerk van de gemeente te gebruiken. De precieze uitvoering vereist maatwerk van elk programma of elke instelling, en goede afstemming met Haarlem Marketing.

Het cultuuraanbod moet niet alleen zichtbaar zijn in de regio, maar ook in de Haarlemse wijken. Enerzijds zet de gemeente samen met Haarlem Marketing en haar culturele partners nadrukkelijker in op de profilering van Haarlem en cultuur in de Metropoolregio Amsterdam. Anderzijds wil de gemeente de komende periode cultuur juist in de Haarlemse wijken een gezicht geven, ook in samenwerking met lokale media. Zie ook hoofdstuk IV. In Haarlem vraagt dit om duidelijke keuzes voor de inrichting van openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld bewegwijzering, ten faveure van cultuur. Het reclame- en uitstallingsbeleid van de gemeente heeft meer mogelijkheden voor cultuuruitingen dan voor commerciële reclame.

Haarlem Marketing

Haarlem Marketing is een belangrijke partner voor de gemeente om ook cultuur naar voren te brengen. Terecht heeft Haarlem Marketing in het identiteitsdocument van de stad cultuur als pijler opgenomen in hun activiteiten en promotiecampagnes. Haarlem Marketing richt zich op de inwoners en dagbezoekers en toeristen, aan de hand van de kernwaarden ‘Oorspronkelijkheid, kwaliteit en menselijke maat’. Deze promotie moet leiden tot meer zakelijke en recreatieve bezoekers die vaker terugkomen en meer besteden, waardoor de economie in Haarlem zich verder ontwikkelt.

In de samenwerkingsverbanden in de Metropoolregio Amsterdam is het voor Haarlem van belang de eigen identiteit te bewaken en te promoten. Haarlem Marketing afficheert Haarlem als een oorspronkelijke stad met de nadruk op cultuur. De aantrekkingskracht van Amsterdam straalt uit naar de rest van de regio.

Rijksbeleid

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bereidt een nieuwe visie op het cultuurbeleid voor. Het vorige kabinet bezuinigde € 200 mln op de cultuurbegroting. Deze bezuinigingen, vooral op de podiumkunsten, hebben ook Haarlem hard getroffen. Holland Symfonia werd met 65 procent gekort en is terugverhuisd van Haarlem naar Amsterdam. Het orkest is sterk gereduceerd en alleen nog actief als begeleidingsorkest van Het Nationale Ballet en het Nederlands Dans Theater.

Verbouwing grote zaal Philharmonie

De Philharmonie is bedoeld als concertzaal voor, culturele kwaliteitsprogrammering. Het vertrokken Holland Symfonia vulde een groot deel van de muziekprogrammering in. De Philharmonie zoekt naar andere culturele activiteiten, maar zonder aanpassing van de zaal zijn de mogelijkheden zeer beperkt. Daarom wordt de grote zaal van de Philharmonie in de zomer van 2013 verbouwd. Met een flexibele vloer worden culturele evenementen voor een gevarieerd publiek mogelijk. Daarnaast komen er grote dansfeesten, dinnershows en popconcerten, de laatste in samenwerking met poppodium Patronaat.

Onder de noemer ‘meer binding met het publiek, minder afhankelijkheid van subsidies’ wilde het kabinet met de bezuinigingen een omslag in het cultuurbeleid maken. De internationale top kan aan de top blijven, makers van kunst gaan vóór ondersteunende instellingen, en erfgoed en bibliotheken worden zo veel mogelijk ontzien. De precieze gevolgen voor het culturele bestel zullen blijken in seizoen 2013-2014.

Teylers Museum kreeg een subsidiekorting van ongeveer 10 procent, zo’n € 300.000. Het museum wacht de reactie af van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op het advies ‘Ontgrenzen en verbinden; naar een nieuw museaal bestel’, dat de Raad voor Cultuur in januari 2013 uitbracht. In dit advies stelde de raad Teylers Museum voor als een van de acht nationale kerninstellingen, waarbij voor Teylers voor het verzamelgebied ‘museale monumenten & sitemusea’ een initiërende, faciliterende en coördinerende rol in de museale keten wordt beoogd.

Fonds Podiumkunsten

In 2012 heeft het Fonds Podiumkunsten de besluiten op de aanvragen voor meerjarige activiteitensubsidies bekendgemaakt, ook voor de Haarlemse organisaties.

Het fonds heeft aanzienlijk meer aanvragen ontvangen, terwijl het budget sterk is gereduceerd. Dat betekende voor Haarlem dat alleen de aanvragen van Stichting Toneelschuur Producties (€ 457.500 per jaar, gevraagd was € 528.750) en van de Firma Rieks Swarte (het gevraagde bedrag van € 337.750 per jaar) voor twee jaar gehonoreerd werden en daarna in principe voor nog eens twee jaar.

Met name voor Toneelgroep Het Volk (gevraagd € 277.500), Stichting Internationaal Orgelfestival Haarlem (gevraagd € 150.000), Stichting Internationale Koorbiënnale Haarlem (gevraagd € 150.000) en Eigen Werk Theaterproductie (gevraagd € 97.500) was de uitkomst zuur. Hoewel de plannen van de drie eerste organisaties een positief advies kregen, was het budget niet toereikend om subsidie toe te kennen. Zij zijn nu aangewezen op de projectsubsidies van het fonds.

Toneelschuur Producties

Toneelschuur Producties is niet langer opgenomen in de basisinfrastructuur van het Rijk, waardoor ruim de helft van het budget voor producties en talentontwikkeling is vervallen. Toneelschuur Producties heeft het aantal producties moeten terugbrengen en de vaste lasten verlaagd. De kwaliteit en de kracht van het werk van Toneelschuur Producties wordt hiermee ernstig aangetast en het productieklimaat in Haarlem komt verder onder druk.

Najaar 2011 pleitten de grote culturele instellingen in Haarlem bij de raad voor een gemeentelijke ondersteuning van het productiehuis. Met succes: Toneelschuur Producties krijgt voor 2013-2016 gemiddeld € 120.000 per jaar. Toneelschuur Producties blijft jonge, talentvolle regisseurs begeleiden in eigen producties en draagt mede bij aan het nationale belang van De Toneelschuur.

Provincie Noord-Holland

In de beleidsnota 'De Waarde van Cultuur, Cultuurbeleid Provincie Noord Holland 2013-2016' kondigt de provincie een onderzoek naar de culturele infrastructuur in Noord-Holland aan. Behalve het aanbod worden daarin ook de vraag en de beleving van inwoners en bezoekers betrokken. Daarmee koppelt de provincie het cultuurbeleid aan de gegevens uit de Leefstijlatlas Noord-Holland en het Continu VrijeTijdsOnderzoek.

Doel is om per regio inzicht te krijgen in vraag en aanbod van de culturele infrastructuur en de ontwikkeling daarvan in de komende vijf tot tien jaar.

De provincie wil aan de hand van drie thema's (Cultuur en Ruimte; Cultuur en Economie; Culturele infrastructuur) de waarde van cultuur blijven versterken en vergroten.

Samenwerking met partners zoals gemeenten is daarbij essentieel.

Het thema 'Cultuur en Ruimte' gaat over behoud van cultureel erfgoed, ook bij ruimtelijke ontwikkeling. De provincie wil dat alle inwoners van Noord-Holland van cultuur kunnen genieten. Cultureel erfgoed vergroot de waarde van een gebied; het maakt een regio voor bewoners, ondernemers en bezoekers interessanter en mooier. Het culturele aanbod van Noord-Holland levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en aantrekkelijkheid voor bewoners, bezoekers en bedrijven.

Hoofdstuk II

Hedendaags Haarlem

Doelstelling

Haarlem is een levendige, dynamische en creatieve stad met een goed kunstenaarsklimaat en ruimte voor creatieve bedrijvigheid.

Haarlem als gastvrije stad voor kunstenaars

De beeldende kunst in Haarlem bloeit: meer kunstenaars en kleine creatieve bedrijven vestigen zich in Haarlem, de presentatie-instellingen zijn van hoge kwaliteit en Haarlem profileert zich ook nationaal sterk als een stad van beeldende kunst. Haarlem staat van oudsher bekend als kunststad. De gemeente realiseert zich dat de kunst van vandaag behoort tot het erfgoed van morgen.

Ooit beschikte Haarlem met Ateliers '63 over een kunstacademie van statuut. Hoewel de academie in 1992 verhuisde naar Amsterdam, wordt Haarlem nog steeds als een gastvrije stad voor de kunsten gezien. Zo trekt De Hallen Haarlem - onderdeel van het Frans Hals Museum - jonge, afgestudeerde kunstenaars en creatief ondernemers aan, een positieve ontwikkeling die het ontbreken van een kunstacademie of universiteit in Haarlem enigszins compenseert. Het maakt de stad levendig en interessant. Het college wil initiatieven op dit gebied versterken. De gemeente constateert dat steeds meer talent uit Amsterdam op zoek is naar een werkplek in Haarlem. Het kan positief zijn om samen te werken, uit te wisselen en ateliers te reserveren voor toptalent, mits de betreffende kunstenaars zich actief opstellen.

Presentatieplekken beeldende kunst

Haarlem heeft behalve De Hallen Haarlem verschillende kunstinstellingen, -initiatieven, galeries, verenigingen, kunstevenementen en culturele broedplaatsen. De gemeente ondersteunt De Vishal, Nieuwe Vide en 37PK als presentatie-instellingen. Ook Museum het Dolhuys en het Teylers Museum organiseren geregeld beeldende kunstexposities. De vraag naar presentatieplekken is groot. De gemeente blijft ruimte bieden en probeert dit ook te faciliteren. Zo werd de kloostergang in het stadhuis in 2012 opnieuw ingericht als expositieruimte. De etalage van de gemeentelijke publieksdienst, de Raakspoort, is als stadskunstkamer een nieuw podium. Hoe bescheiden ook, ze dragen bij aan het visitekaartje van Haarlem als kunststad.

Samenwerking is voor de beeldende kunstsector noodzakelijk voor de zichtbaarheid, het publieksbereik, een consistent aanbod van cultuureducatie en een sterk ondernemerschap. Organisaties moeten bovendien openstaan voor de ontwikkelingen bij kleine initiatieven en instellingen in de stad. Als mooi voorbeeld ziet het college Haarlemse Lente, dat in maart dit jaar voor de tweede keer werd georganiseerd door alle Haarlemse tentoonstellingsruimten voor beeldende kunst. Musea, kunstenaarsinitiatieven en galeries presenteren zich in een weekend met performances, dans en muziek.

De nabijheid van hedendaagse kunstinstellingen zoals het Stedelijk Museum en De Appel arts centre in Amsterdam vraagt om sterke profilering van De Hallen Haarlem. Recente gezamenlijke aankopen met het Stedelijk is een goed voorbeeld, waardoor De Hallen Haarlem haar positie in de beeldende kunst weet te behouden. Deze positie is voor Haarlem interessant vanwege het positieve imago als hedendaagse (kunst)stad door de publiciteit in binnen- en buitenland, met een gunstig effect op bezoekersstromen.

De Hallen Haarlem

Kunsttijdschrift Kunstbeeld verkoos De Hallen Haarlem in 2011 tot beste beeldende kunstinstelling omdat het ‘spraakmakende jonge – nationale en internationale – kunstenaars durft te brengen’. In 2012 haalde De Hallen de tweede plaats. De instelling heeft een belangrijke aantrekkingsfunctie voor de stad. Zo is het tentoonstellingsprogramma van hoge kwaliteit en kan het steeds rekenen op goede recensies in de landelijke pers.

Cultuureducatie

Investeren in de toekomst van een kunstinstelling is investeren in cultuureducatie, want de jongeren van nu zijn het publiek van morgen. Geen makkelijke taak, gezien de druk op het onderwijs en de concurrentie van andere activiteiten voor jongeren. Toch liggen er nog genoeg kansen, zeker als Haarlemse creatieve bedrijven samenwerken aan aantrekkelijke programma's voor jongeren.

Betaalbare ateliers en bevorderen doorstroming

Het aantal nieuwe kunstenaars neemt toe. Vaak zijn het net afgestudeerden die in Haarlem komen wonen of professionele kunstenaars.

Hoewel ze interessant zijn voor de dynamiek en het kunstklimaat in de stad, kan de gemeente hen op dit moment onvoldoende ruimte aanbieden. Daarom is een nieuwe aanpak noodzakelijk en een effectief atelierbeleid cruciaal. Na opheffing van het Centrum Beeldende Kunst in Noord-Holland, dat in 2009 net was ingeschakeld als toewijsorgaan voor de Haarlemse ateliers, liet het college in 2011 een nieuwe organisatie oprichten: Stichting 37PK. Deze organisatie is geïnspireerd op Stroom, centrum voor beeldende kunst en architectuur in Den Haag. Een van de belangrijkste taken van 37PK is de toewijzing van ateliers. De gemeente subsidieert deze ruimten om het kunstklimaat in Haarlem te stimuleren.

Geregistreerde kunstenaars en atelierwachtlijst Haarlem 2012⁷:

	Aantal
Ateliers	89
Geregistreerde kunstenaars ⁸	445
Geregistreerde kunstenaars met profiel op 37PK.nl	121
Aanmeldingen atelierwachtlijst	67

Op 1 juli 2014 worden, voor zover dat wettelijk kan, de huurovereenkomsten van de ateliers omgezet in contracten voor vier jaar. Na twee jaar is er een evaluatie met atelierbezoek. Kunstenaars laten dan zien waar ze mee bezig zijn, maar het bezoek dient ook om eventuele problemen te signaleren. Voldoet een kunstenaar niet aan de criteria, dan wordt het contract na vier jaar niet verlengd. Uit eerste gesprekken blijkt dat vooral professionele kunstenaars blij zijn met de aanpak. Het is hen ook een doorn in het oog dat ateliers niet als werkruimte maar als woning of opslagruimte worden gebruikt.

In deze cultuurnotaperiode wordt onderzocht of het mogelijk is een prijsdifferentiatie (inkomenstoets) op de atelierhuur toe te passen.

⁷ Overzicht van 37PK

⁸ Bronbestand Centrum Beeldende Kunst Noord-Holland

Doorstroming ateliers

In 2009 kwam de Haarlemse Rekenkamercommissie met resultaten van onderzoek naar het atelierbeleid. Daarin bepleitte zij meer aandacht voor doorstroming door bijvoorbeeld tijdelijke ruimte aan te bieden of gebruik te maken van tijdelijke contracten die alleen onder voorwaarden worden verlengd. Stichting 37PK heeft inmiddels de opdracht gekregen om die verandering in te zetten en heeft in het oprichtingsjaar het aantal ingeschreven kunstenaars geïnventariseerd. Er is een nieuwe procedure van kracht en een commissie toetst de professionaliteit.⁹

Projectateliers

Van de beschikbare ateliers worden twee ruimtes gereserveerd als atelier waar kunstenaars een poosje kunnen werken aan een project waarvan het resultaat gepresenteerd wordt. Het atelier wil hiermee interessante kunstenaars naar de stad trekken waardoor het bijdraagt aan de verrijking van het Haarlemse kunstklimaat. Haarlemse kunstenaars biedt het de mogelijkheid tot artistieke uitwisseling.

Artist in residence

Het college verkent de mogelijkheid van een ruimte voor artists in residence, waar kunstenaars kunnen werken en tijdelijk verblijven. De kunstenaars stellen zich actief op, zijn zichtbaar in de stad door presentaties en samenwerking met onder meer culturele organisaties in de stad.

Europese programma-uitwisselingen, vaak gesubsidieerd door de Europese Unie, zijn interessant voor het kunstklimaat in Haarlem; ze zorgen voor uitwisseling en zetten Haarlem in een internationaal netwerk op de kaart. Zo is er contact met de Gentse kunstorganisatie NUCLEO, die meedoet aan een dergelijk programma.

Herverdeling bestaande middelen Beeldende Kunst en Vormgeving

De geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV) bestaat uit rijksmiddelen die via de algemene uitkering beschikbaar worden gesteld aan grote gemeenten om het kunstklimaat van een stad te ondersteunen. Haarlem ontvangt hieruit € 150.000 per jaar, bijna € 1 per inwoner.

⁹ De professionaliteitstoets bestaat uit een totaalblik op de praktijk van kunstenaar. De wachttijd voor de toewijzing is alleen doorslaggevend bij afweging met kunstenaars van eenzelfde kwaliteit. De ondersteuningsfunctie dient een breder doel: een hogere kwaliteit van het kunstklimaat. De ondersteuningsfunctie staat daar niet los van, het is een geïntegreerd onderdeel van het cultuurbeleid.

In de cultuurnotaperiode 2009-2012 ging tweederde van deze middelen naar De Vishal en de Nieuwe Vide. Het resterende deel werd verdeeld over het atelier- en broedplaatsenbeleid en de inmiddels opgeheven functie van stadsbeeldhouwer.

Om een impuls te geven aan de beeldende kunst in Haarlem verdeelt het college deze middelen in de cultuurnotaperiode 2013-2016 tussen drie presentatie-instellingen.

Nieuwe Vide, De Vishal en 37PK ontvangen jaarlijks elk € 50.000.

Samen met de reguliere gemeentelijke subsidiebijdragen aan deze organisaties en hun inkomsten uit andere bronnen is dit voldoende om de bestaande activiteiten te vergroten. In 2016 wordt gezien of die verdeling voor de cultuurnotaperiode 2017-2020 aanpassing behoeft.

Kunst in de Openbare Ruimte

In 2011 heeft de gemeente het beleid voor Kunst in de Openbare Ruimte herzien (nota 'Herziening werkwijze Kunst in de Openbare Ruimte'). Dit beleid gaat over de gemeentelijke collectie, kunstwerken die de gemeente bezit en die tot stand zijn gekomen als autonoom werk, vervaardigd door een kunstenaar. Civieltechnische werken vallen niet onder die definitie.

De nota voorziet in een nieuwe werkwijze voor kunstopdrachten en het beheer. De hele collectie is geïnventariseerd en door een adviescommissie beoordeeld op kunsthistorische waarde. Met archiefonderzoek en interviews is de totstandkoming van de kunstwerken onderzocht. De gespecialiseerde organisatie Kunstwacht onderhoudt en beheert de collectie en restaureert in opdracht van de gemeente een groot aantal kunstwerken in en rondom het centrum. Dat is fase één van het meerjarige onderhoudsplan. De Kunstwacht voorziet de beelden ook van informatiebordjes. Alle informatie staat op de gemeentelijke website haarlemsbeeld.nl. In deze cultuurnotaperiode wordt de site verder aangevuld met bijvoorbeeld beeldenroutes en educatiemateriaal voor scholen.

Structuurvisie Openbare Ruimte

Kunst in de Openbare Ruimte gaat per definitie een relatie aan met de plek waar het geplaatst wordt en draagt bij aan de ruimtelijke kwaliteit. Nieuwe kunstopdrachten komen vanuit dat oogpunt tot stand. Kunst in de Openbare Ruimte is een thematische uitwerking van de Structuurvisie Openbare Ruimte (SOR).

Deze structuurvisie schetst een beeld van de gewenste ontwikkeling van de openbare ruimte in Haarlem. Daarnaast staan in de SOR locaties waar de potentiële kwaliteit van de openbare ruimte tot dusverre sterk onderbenut is gebleven. Op beide categorieën locaties kan Kunst in de Openbare Ruimte een functie vervullen in de gewenste kwaliteitsslag en in de versterking van de eigenheid van de plek. Bij de planvorming voor gebiedsontwikkeling of (her)inrichting van de openbare ruimte kan daar al over worden nagedacht. Het college werkt aan de totstandkoming van de kaart Kunst in de Openbare Ruimte.

Percentageregeling

Eigentijdse kunstwerken zijn niet alleen nodig voor een actuele aanvulling op de collectie van de stad, ze kunnen ook bijdragen aan het imago van Haarlem als beeldende kunststad met een groeiende creatieve industrie. Haarlem is een monumentale, historische stad met oog voor hedendaagse beeldende kunst, maar momenteel ontbreekt het aan financiële middelen voor nieuwe kunstopdrachten. De percentageregeling creëert een reserve op de cultuurbegroting waaruit nieuwe kunstopdrachten kunnen worden gefinancierd. De berekeningsgrondslag is 1 procent op de grondexploitatie en investeringen op het gebied van infrastructuur en nieuwe bouwprojecten. De regeling is een algemene toepassing van 1 procent op het totaalvolume aan investeringen of grondexploitaties op de jaarlijkse begroting.

De percentageregeling is nog niet ingevoerd omdat financiële middelen in de grondexploitaties ontbreken en het budget voor investeringen in de openbare ruimte niet toereikend is. In deze cultuurnotaperiode onderzoekt het college of invoering van de regeling nog mogelijk en wenselijk is en komt met een voorstel aan de raad.

Creatieve industrie en broedplaatsenbeleid

Uit het crossmedia -onderzoek¹⁰ blijkt dat de creatieve industrie, de sterkste troef van de regio Haarlem, van 2008 tot en met 2010 een snelle groei tot boven het landelijke gemiddelde laat zien. Hoewel die nog steeds achterblijft bij de groei in de Metropoolregio Amsterdam wordt het economisch belang van de creatieve industrie voor de regio Haarlem daarmee duidelijk.

¹⁰ Cross Media Monitor Haarlem 2012, onderzoek in opdracht van de gemeente Haarlem door Paul Rutten en Olaf Koops.

Sinds 2007 groeit deze industrie harder dan de overige regionale economie.¹¹ Dat is een belangrijk potentieel voor de stad: steeds meer kleine creatieve bedrijven vestigen zich in Haarlem. Ze dragen bij aan de economische groei en de dynamiek in de stad.

De gemeente zet zich in om de groei te stimuleren door in te zetten op een goed cultureel aanbod en door onder meer ruimte te creëren voor creatieve ondernemers. De gemeente is soms ook intermediair tussen vraag en aanbod bijvoorbeeld via het eigen maatschappelijk vastgoed. Het college brengt in kaart waar ruimte is voor broedplaatsen en in welke wijken ze meerwaarde kunnen bieden. Op basis van die analyse wordt een aantal leegstaande panden toegewezen voor de ontwikkeling tot broedplaats.

Het Platform voor Broedplaatsen i.o. stemt vraag en aanbod van panden – ook van particuliere verhuurders – op elkaar af en adviseert over exploitatie en beheer. De mogelijkheden van een stimuleringsfonds, zoals het fonds voor Bureau Broedplaatsen in Amsterdam, worden verkend. Een samenwerking tussen partners als Triodos Bank en woningcorporaties zou initiatieven voor een broedplaats kunnen ondersteunen.

Subsidieaanvraag Europa 2020

Het college heeft onlangs besloten meer in te zetten op Europa.¹² Cultuur en economie is een van de thema's waar de Europese samenwerking kans van slaan heeft. In 2014 gaat het Europees programma 'Creative Europe 2014-2020' van start waarvoor € 500 miljoen beschikbaar is voor culturele projecten. Samen met de culturele instellingen in Haarlem en met de Metropoolregio Amsterdam verkent het college de mogelijkheden voor Haarlem. Ook internationale relaties zoals uitwisselingsprojecten met Gent, en de jumelagesteden Angers en Osnabrück.

De gemeente organiseert een informatiebijeenkomst voor het culturele veld, waarna de partners een concrete subsidieaanvraag kunnen voorbereiden.

Voor Europese subsidies moet de aanvrager zelf financiële middelen inbrengen.

¹¹ Over de hele periode 2000-2010 blijkt de creatieve industrie verantwoordelijk voor bijna 22 procent (668 banen) van de 3.057 nieuwe banen in de regio.

¹² Nota 'Versterking Europa-aanpak in Haarlem', kenmerk CS/SB 2012/435176.

Hoofdstuk III

Historisch Haarlem

Haarlemmers hebben door de eeuwen heen de stad van nu gevormd. Door het Spaarne, het zand van de duinen en het veen van het polderlandschap heeft Haarlem een prachtige historie van bewoning. De gebouwde omgeving en de openbare ruimte vormen de stedenbouwkundige structuur. Haarlem is in stedenbouwkundig én architectonisch opzicht interessant. De stad van nu en de stad van toen zijn beide heel goed zichtbaar.

De stad wordt meer en meer ontwikkeld met respect voor de bestaande kwaliteit en de nog zichtbare geschiedenis. Zo kan de historie beter aan volgende generaties worden doorgegeven en blijft Haarlem een authentieke stad die zich kenmerkend onderscheidt van andere steden. Door die eigen identiteit voelen mensen zich vertrouwd in hun leefomgeving. Grootschalig ingrijpen wordt maatschappelijk niet meer gewaardeerd.

Het Noord-Hollands Archief

Het Noord-Hollands Archief fungeert als hét informatiecentrum voor de geschiedenis van Haarlem. In 'Balans en perspectief' heeft het Noord-Hollands Archief een beleidsplan uitgebracht voor de periode 2013-2016. Steeds minder mensen gaan langs bij een van beide studiezalen, maar ze gebruiken steeds vaker de digitale onderzoeksmogelijkheden van het Noord-Hollands Archief. Een van de pijlers onder het meerjarenbeleidsplan is de realisatie van een virtuele studiezaal. Een andere is een depot voor de duurzame en verantwoorde opslag van digitale informatie. Het Noord-Hollands Archief gaat intensievere samenwerkingsmogelijkheden met het Historisch Museum Haarlem en het Museum Enschedé onderzoeken.

Haarlem beschikt met onder meer het Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem, Teylers Museum, Museum het Dolhuys en het Historisch Museum Haarlem over gewaardeerde musea waar het erfgoed van de stad wordt getoond. Teylers staat zelfs op de voorlopige lijst van de UNESCO-werelderfgoedlijst. De toekomstige openstelling van het woonhuis van Pieter Teyler, het Fundatiehuis, is een fraaie toevoeging en inhoudelijke verdieping voor bezoekers.

De geschiedenis van Haarlem

Het college presenteert de geschiedenis van Haarlem bij voorkeur op een centrale plek en in een vaste opstelling. Een permanente tentoonstelling over het rijke verleden van de stad met een verwijzing naar de collecties en monumenten in Haarlem, zoals bij het Noord-Hollands Archief of het Archeologisch Museum Haarlem zou zeer welkom zijn. Zie ook bijlage B. De zichtbaarheid van andere gespecialiseerde musea en expositieruimten kan worden vergroot met vensters zoals het Nederlands Openluchtmuseum die voor heel Nederland ontwikkelt. De Haarlemse canon heeft twintig vensters. Mogelijk kan een centrale presentatie hiervan worden voorbereid, liefst met originele objecten. Het college verwacht hierin een actieve bijdrage van door haar gesubsidieerde instellingen.

Samen kunnen de erfgoedbeherende instellingen in Haarlem een krachtig verhaal laten zien. Een doordacht programma, begeleid door goede communicatie en promotie is naast het geschiedkundig aspect vooral van belang voor inwoners en bezoekers. Het college vindt de erfgoededucatieprojecten 'Wie wat bewaart, heeft wat' voor het basisonderwijs en 'Stappen in de Stad' voor het voortgezet onderwijs goede voorbeelden. De Haarlemse musea en andere erfgoedorganisaties hebben veel ervaring met projecten over het verleden van de stad.

Historisch Museum Haarlem

De gemeenteraad heeft het Historisch Museum Haarlem in 2012 een extra subsidie toegekend om het museum te redden. Dat is een tijdelijke oplossing, en daarom heeft het museum een plan ontwikkeld voor het 'Stadsmuseum Haarlem'. Een eerder voorstel van de gemeente strandde in 2011 op kritische reacties uit de gemeenteraad. Het nieuwe plan sluit aan bij ontwikkelingen rond de presentatie van de stadsgeschiedenis, waarbij het museum actief samenwerking entameert met andere organisaties en inwoners van Haarlem. Dat is mogelijk op de langere termijn een oplossing voor dit museum. Het college stelt voor dit plan nader met de raad te bespreken.

Museum het Dolhuys

Museum het Dolhuys herpositioneert zichzelf als 'museum van de geest'. Het doet dat vanuit het eigen DNA door zich te richten op de waarde van afwijkend gedrag.

Het omvat behalve de psychiatrie ook de verstandelijk gehandicaptenzorg, verslavings- en forensische zorg, hersenonderzoek en neurologie. Ook de huisvesting is onder de loep genomen, wat eind 2012 resulteerde in een masterplan om het museum te kunnen uitbreiden en de ambities te kunnen waarmaken.

Museum het Dolhuys

Museum het Dolhuys is een relatief jong museum dat in 2005 ontstond uit een initiatief van zeven psychiatrische instellingen. Met 44.000 bezoekers is het het derde museum van Haarlem en heeft het een nationale uitstraling. Het Dolhuys wil bij bezoekers een positieve, blijvende indruk achterlaten, die stigmatisering van mensen met een psychiatrische aandoening wegneemt.

Het Dolhuys is gehuisvest in een monumentaal pand met een passende historie: het voormalige leprozen-, pest- en dolhuis vervult al zevenhonderd jaar een taak in de (geestelijke) gezondheidszorg. Het Dolhuys ontvangt geen subsidie van de gemeente, het museum wordt vooral gefinancierd door de GGZ-instellingen, sponsors en via giften.

In 2013 herpositioneert het museum zich onder de noemer: Het Dolhuys, museum van de geest.

De teruglopende sponsorbijdragen van de afgelopen twee jaar zijn opgevangen met incidentele extra bijdragen van participanten. De gemeente heeft aan het Dolhuys gevraagd om verschillende toekomstscenario's uit te werken. Die verwerkt het college dit jaar tot een voorstel aan de raad.

De verjaardag van Haarlem

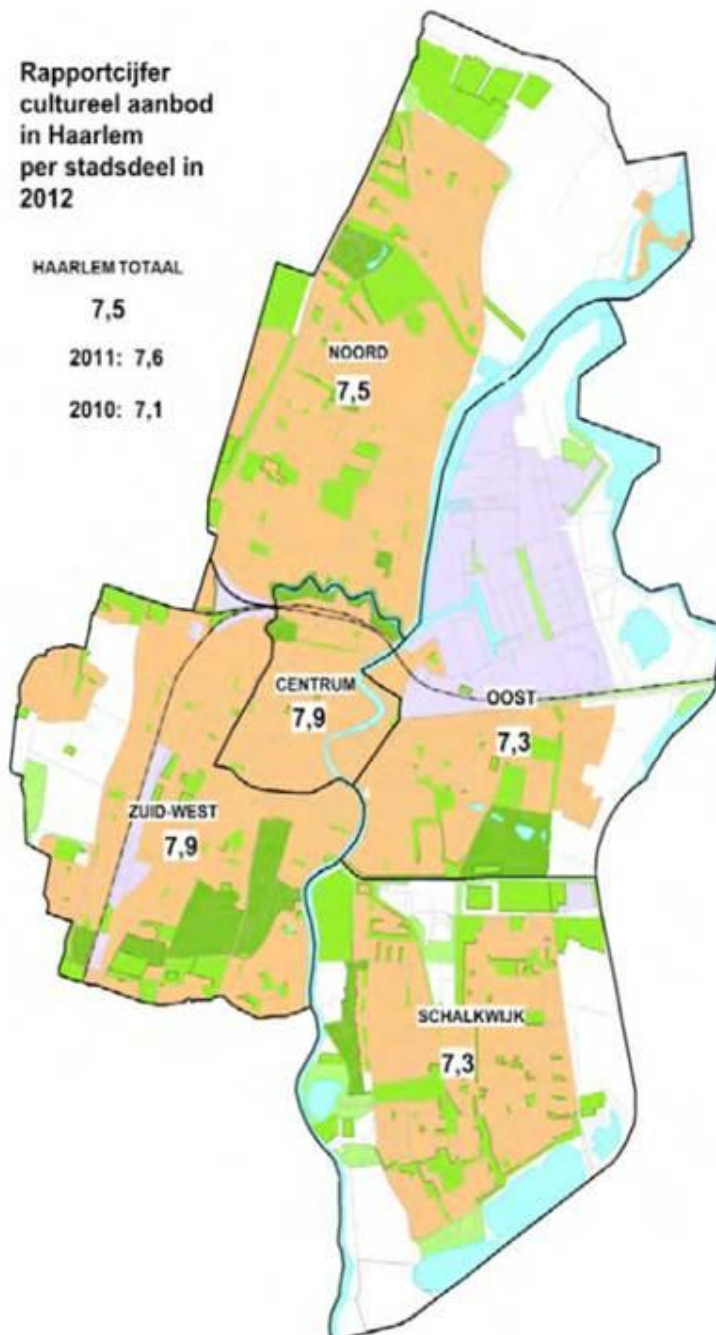
De verjaardag van Haarlem, op 23 november, kan breder worden gevierd dan alleen door de presentatie van het stadsrecht bij het Noord-Hollands Archief en de geënceneerde opgraving voor kinderen op de Grote Markt. Op 23 november 1245 verleende graaf Willem II stadsrecht aan Haarlem. In 1995, tijdens het 750-jarig bestaan, is dat voor het laatst groots gevierd. De verjaardag van de stad krijgt een impuls door Haarlemmers en Haarlemse organisaties die zich vrijwillig inzetten voor de stad en de inwoners op die dag te waarderen. Als de verjaardag van de stad bovendien elke vijf jaar met een breed programma wordt gevierd, krijgen de Haarlemmers meer kennis over de geschiedenis van hun stad.

In 2015 bestaat Haarlem 770 jaar. Het college presenteert kort voor 23 november dit jaar een aanzet voor de jaarlijkse en de uitgebreidere lustrumvieringen. De jubilea moeten met bestaande gemeentelijke middelen bekostigd worden. Ondernemers in de stad worden nadrukkelijk uitgenodigd te participeren.

Hoofdstuk IV

Participatie

De gemeente Haarlem wil dat zo veel mogelijk inwoners van Haarlem actief deelnemen aan de samenleving, zeker op het gebied van cultuur. Het publieksbereik van cultuur in Haarlem is hoog en de inwoners waarderen het met een 7,5.¹³

¹³ Gemeentelijk Omnibusonderzoek 2012.

Jeugdcultuurfonds Haarlem

In 2010 ging het Jeugdcultuurfonds Haarlem van start. Het fonds stelt zich ten doel om kinderen van financieel minder draagkrachtige ouders de kans te geven om aan actieve kunstbeoefening te kunnen doen.

Sinds de oprichting hebben 250 kinderen gebruik gemaakt van een bijdrage uit het fonds. De aanvraag voor een bijdrage loopt via intermediairs: professionals uit de eerste- of tweedelijnsgezondheidszorg, het (voortgezet) onderwijs, de jeugdhulpverlening, het welzijnswerk en minima-organisaties.

Cultureel centrum De Egelantier

Cultureel centrum De Egelantier biedt ruimte aan ongeveer 45 amateurkunstverenigingen zoals koren, orkesten, De Wereld Kindertheater, Mamagaai Theaterproducties, Danshuis Haarlem, XL Dance en Capoeiraschool Semente.

Naast oefen- en speelruimten heeft de Egelantier een theaterzaal met 55 stoelen die vrijwel dagelijks wordt verhuurd als repetitieruimte. Er zijn zo'n 35 voorstellingen per jaar. Wekelijks bezoeken zo'n 3.500 mensen De Egelantier.

Stichting Hart verhuist najaar 2013 van De Egelantier naar de Kleine Houtweg 18 en 24 waardoor ruimte vrijkomt in De Egelantier. Als ook de Popschool van Hart op termijn naar een ander onderkomen vertrekt, kan de mogelijkheid worden onderzocht om de lesruimtes bijvoorbeeld om te vormen tot ateliers.

Door het vertrek van Hart komt er zo'n 1.000 vierkante meter vrij, waarvoor bestaande huurders en nieuwe partijen belangstelling hebben getoond.

Gelet op de functie en het belang van De Egelantier voor de culturele organisaties en amateurkunstverenigingen, en omdat door het vertrek van Hart ruimtes binnen redelijke tijd opnieuw en deels tegen voor de gemeente gunstiger tarieven verhuurd kunnen worden, blijft de huidige functie van het gebouw vooralsnog gehandhaafd.

Overigens heeft de gemeente een inspanningsverplichting voor herhuisvesting van een deel van de huurders van de Egelantier. Van de 45 huurders hebben twaalf een contract voor onbepaalde tijd en zeven een jaarcontract. De overige huurders hebben geen contract en huren per keer.

Amateurkunst

Een goed, vitaal en afwisselend amateurkunstklimaat in Haarlem is belangrijk. Het vormt de basis van Haarlem als cultuurstad. Bijna zestig verenigingen, variërend van koren en orkesten tot toneel- en operetteverenigingen, worden door de gemeente financieel ondersteund in de kosten voor (professionele) artistieke leiding en de zaalhuur voor repetities. Het beschikbare budget, zo'n € 95.000 is al een paar jaren niet meer toereikend om de Subsidieverordening Amateurkunst ten volle uit te voeren.

De subsidies worden sindsdien naar rato gekort om onder het subsidieplafond te blijven. De gedetailleerde en daardoor vrij arbeidsintensieve subsidiemethodiek van de verordening staat niet meer in verhouding tot het budget. Een vereenvoudiging van deze methodiek wordt samen met de verenigingen bezien.

Cultuureducatie

Doelstelling

Haarlem zet met het cultuurbeleid verder in op talentontwikkeling.

Cultuureducatie is de verzamelnaam voor kunst-, erfgoed- en media-educatie. Het wordt in Haarlem door veel verschillende organisaties en individuen in de vorm van cursussen, lessen, workshops en lezingen aangeboden, met of zonder overheidssteun. Afnemers van cultuureducatie zijn mensen die zich in hun vrije tijd bekwamen in een kunstdiscipline, zich willen informeren over een tentoonstelling, zingen bij een koor of acteerlessen volgen bij een amateurgezelschap.

Van groot belang is cultuureducatie in het onderwijs, vaak bedoeld als kennismaking met bijvoorbeeld theater of een museum, maar ook als middel tot expressie en ontwikkeling van creatieve vaardigheden. Door cultuureducatie in het onderwijs krijgen alle kinderen en jongeren de kans om in aanraking te komen met kunst en cultuur en talenten op dat gebied te ontdekken. Het gemeentelijk beleid richt zich in de komende periode op binnenschoolse cultuureducatie, met het accent op het primair onderwijs omdat dit aansluit bij landelijk beleid. Cultuureducatie in het voortgezet onderwijs krijgt al aandacht door vakdocenten, Culturele en Kunstzinnige Vorming en de cultuurkaart.

Landelijke ontwikkelingen

Sinds 2002 werken gemeente, provincie en Rijk samen om cultuureducatie een structurele en volwaardige plaats in het onderwijs te geven. In 2004 werd de ‘Regeling versterking cultuureducatie’ van kracht met als doel om scholen hun visie op cultuureducatie in het lesprogramma te laten ontwikkelen. Het resultaat van de afgelopen jaren is dat alle Haarlemse scholen een cultuureducatief beleid hebben geformuleerd en beschikken over een Interne Cultuur Coördinator (ICC’er), die activiteiten organiseert en afstemt met het reguliere lesprogramma en contact onderhoudt met culturele instellingen.

In 2013 werd de regeling ‘Cultuureducatie met kwaliteit’ van kracht. In het beleidskader voor deze regeling staat het volgende:

‘Cultureel bewustzijn is in de eenentwintigste eeuw een kerncompetentie. Mensen krijgen met steeds meer en met steeds snellere veranderingen te maken. Om goed te kunnen omgaan met deze veranderingen is het je kunnen handhaven in de wereld van nu – maar zeker in die van over twintig jaar - van groot belang. Ook het omgaan met (culturele) verschillen wordt ten gevolge van internationalisering en migratie steeds belangrijker. De waarde van historische kennis als onderdeel van een gezamenlijke identiteit wordt steeds meer onderkend.

De betekenis van creativiteit als productiefactor zal verder toenemen. Het bedrijfsleven selecteert in toenemende mate op creatieve competenties en onderwijsdeskundigen als sir Ken Robinson benadrukken dat creativiteit voor de ontwikkeling van kinderen van wezenlijk belang is, ook voor hun schoolprestaties.’

Daarnaast is sinds 2008 de regeling ‘Brede Scholen, Sport en Cultuur’ van kracht. De Ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben de krachten gebundeld om cultuur- en sportonderwijs een impuls te geven. Het Rijk heeft structureel extra middelen beschikbaar gesteld voor de aanstelling van zogenoemde combinatiefunctionarissen; personen die zowel binnen als buiten schooltijd betrokken zijn bij de beoefening van sport en culturele activiteiten door kinderen. Ook uit gemeentelijk budget zijn hiervoor middelen vrijgemaakt.

Advies Raad voor Cultuur en Onderwijsraad

De Staatssecretaris van Cultuur vroeg in oktober 2011 aan de Raad voor Cultuur en de Onderwijsraad een advies uit te brengen hoe scholen het best ondersteund konden worden bij een kwalitatief goede cultuureducatie en hoe culturele instellingen in het verlengde daarvan kunnen komen tot een op de kerndoelen afgestemd aanbod voor scholen. In het advies uit juli 2012 stellen de raden:

‘Cultuureducatie hoort thuis in het hart van het onderwijs. Op de basisschool wordt een fundament gelegd voor de culturele ontwikkeling van kinderen, het pad dat zij doorlopen van kennismaking met kunst en cultuur naar het ontwikkelen van de eigen talenten. De school maakt kunst en cultuur ook toegankelijk voor leerlingen die dit van huis uit niet meekrijgen. Daarnaast heeft de school een vormende taak, die essentieel is om kinderen te leren functioneren in een complexe, pluriforme en snel veranderende maatschappij. Ten slotte kan cultuureducatie een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van leergebied overstijgende vaardigheden, zoals analyseren, evalueren en creëren.’¹⁴

Het college wil graag aansluiten bij de landelijke ontwikkelingen, nieuwe inzichten en ambities. Dit heeft consequenties voor het Haarlemse cultuureducatie beleid.

Stichting Hart

In juli 2011 fuseerden Muziekcentrum Zuid-Kennemerland, de Volksuniversiteit Haarlem en H’art. Hiermee ontstaat een organisatie die op het gebied van cultuureducatie een centrale rol wil vervullen voor Haarlem en de regio.

Stichting Hart (hierna Hart) is voor de gemeente de belangrijkste partner op het gebied van cultuureducatie. Hart wil in de toekomst in lijn met het beleid van de gemeente haar inzet voor het onderwijs versterken door cultuureducatie een vaste plek te geven en door samen met de scholen bij leerlingen een cultureel bewustzijn te realiseren. Hiervoor is gekwalificeerd personeel nodig. Een aantal docenten van Hart wordt omgeschoold tot cultuurdocent: een docent die individuen of kleine groepjes in de vrije tijd lesgeeft, maar ook ingezet kan worden voor het onderwijs.

Naast haar activiteiten in het onderwijs verzorgt Hart een breed aanbod aan cursussen op het terrein van onder meer muziek, beeldende kunst, persoonlijke ontwikkeling, media en talen.

¹⁴ Cultuureducatie: leren, creëren, inspireren!, advies Raad voor Cultuur en Onderwijsraad (2012).

De gemeente hecht er aan om het aanbod van activiteiten in de vrije tijd voor jongeren tot en met 24 jaar financieel toegankelijk te houden. Het educatieaanbod voor volwassenen vanaf 25 jaar moet in toenemende mate kostendekkend zijn. Hart ontwikkelt hiervoor verdienmodellen die kostendekkend en betaalbaar zijn, bijvoorbeeld door lessen aan groepen te geven. Het college acht dat wenselijk, omdat niet-gesubsidieerde muziekscholen en particuliere docenten nu al een flink deel van het aanbod in Haarlem voor hun rekening nemen. Gesubsidieerd muziekonderwijs leidt tot oneerlijke concurrentie. Wat geldt voor het muziekonderwijs geldt ook voor lessen in andere kunstdisciplines: waar de markt voorziet in een aanbod, bijvoorbeeld dansopleidingen, teken- en schilderlessen, trekt de overheid zich terug als subsidiënt.

De gemeente Haarlem stelt zich niet als enige op dit standpunt, veel gemeenten zijn op zoek naar mogelijkheden om de hoge kosten van het (instrumentaal) onderwijs op muziekscholen te reduceren. Dit leidt vaak tot het verminderen of stopzetten van subsidies. In Haarlem wil het college het beschikbare geld inzetten voor een zo groot mogelijk bereik via het onderwijs. Die verschuiving zal geleidelijk plaatsvinden in de komende cultuurnotaperiode om frictiekosten voor het onderwijzend personeel van Hart te beperken. Hart heeft de gewenste koerswijziging al ten dele opgenomen in het nieuwe beleidsplan. Definitieve afspraken worden in de loop van 2013 vastgelegd in een prestatiecontract.

Huisvesting Stichting Hart

Hart heeft bij de gemeente aangegeven betere huisvesting nodig te hebben om haar taak en ambities waar te kunnen maken. Al langere tijd was er grootschalige nieuwbouw voor dit cultuurcentrum gepland. Inmiddels heeft de raad ingestemd met de verhuizing van Hart uit De Egelantier naar het voorgebouw van het Noord-Hollands Archief op de Kleine Houtweg 18 voor de kernfuncties van Hart. Voor de activiteiten gaat Hart een vleugel van de Kleine Houtweg 24 gebruiken.

In de toekomst wil Hart meer vanuit bestaande locaties in de wijken, bijvoorbeeld schoolgebouwen opereren.

De gemeente wil het Hart met de herhuisvesting op Kleine Houtweg 18 en 24 mogelijk maken de koerswijziging te realiseren. Samen met Patronaat is een plan gemaakt voor huisvesting van de Popschool van Hart en oefenruimten voor de popmuziekscene op het Nieuwe Energieterrein.

Cultuureducatie met Kwaliteit

De gemeente heeft Hart gevraagd als aanvragende organisatie en penvoerder voor de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit, in uitvoering bij het landelijke Fonds voor Cultuurparticipatie. Hart heeft een aanvraag ingediend om het pilotproject Muzieklab voort te zetten en uit te breiden en voor de omvorming van het Kunstmenu naar een Cultuurmenu dat regionaal wordt aangeboden.

Het Fonds voor Cultuurparticipatie heeft de aanvraag inmiddels voor vier jaar gehonoreerd.

Samenwerking regio Zuid-Kennemerland in cultuureducatie

Op 1 januari 2013 heeft de provincie Noord-Holland de eerstelijnstaken cultuureducatie overgedragen aan gemeenten. Eerstelijnstaken behelzen in de praktijk voornamelijk de samenstelling van kunstmenu's in overleg met de scholen en de organisatie daarvan. Consequentie van deze overdracht, die niet gepaard gaat met een overdracht van geld, is een verschraving van het aanbod in de regio, dat vooral voelbaar is in de kleine gemeenten.

Het besluit van de provincie heeft ook gevolgen voor Hart, dat deze taken met middelen van de provincie uitvoert, met name in de regiogemeenten Bloemendaal, Haarlemmerliede, Heemstede en Zandvoort. In overleg met de regiogemeenten is overeengekomen dat Hart voor de hele regio het Cultuurmenu gaat uitvoeren. In het Cultuurmenu zullen 'lokale accenten' worden opgenomen. Daar onder wordt begrepen het aanbod van plaatselijke culturele organisaties en kunstenaars.

Overdracht gemeentelijk kunstmenu

In het Kunstmenu bood de gemeente sinds de jaren zeventig de culturele activiteiten aan voor het primair onderwijs. Sinds het schooljaar 2012-2013 is dat ondergebracht bij Hart, dat de scholen met voorziet met een regionaal aanbod. De gemeente heeft het programmeringsbudget en een bijdrage in de organisatiekosten overgedragen aan Hart zodat de kwaliteit gewaarborgd blijft.

Dag van de cultuureducatie

Hoewel in Haarlem en de regio veel gebeurt op het gebied van cultuureducatie, is dat lang niet voor iedereen zichtbaar. Daarom werd op 27 maart 2013 voor het primair onderwijs de dag van de cultuureducatie georganiseerd.

In deze cultuurnotaperiode bouwt Hart dat concept met de culturele aanbieders en de gemeente uit. Mogelijk komt er in 2014 een hele week van de cultuureducatie met een conferentie over de ontwikkelingen op het gebied van cultuureducatie in het onderwijs.

Cultuurstimuleringsfonds Haarlem

De gemeente wil actieve en passieve cultuurparticipatie van Haarlemse burgers bevorderen. Het college kijkt met tevredenheid terug op de afgelopen vier jaar waarin het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem heeft bijgedragen aan het rijke culturele leven in de stad en ziet in de nieuwe cultuurnotaperiode mogelijkheden voor verdere versterking van het fonds. Zeker nu de bijdrage van het landelijke cultuurparticipatiefonds is weggefallen en daarmee ook de landelijke criteria waaraan het fonds gebonden was.

De adviescommissie Cultuurstimuleringsfonds Haarlem heeft een voorzet gemaakt voor een vernieuwing van het fonds, die in de loop van 2013 wordt uitgewerkt en uitgevoerd.

De taak van de gemeente is vooral financiële ondersteuning van culturele initiatieven die daaraan bijdragen. De programmapijlers van het Cultuurstimuleringsfonds zijn:

- Uitvoering van amateurkunstprojecten.
- Uitvoering van cultuureducatieprojecten.
- Uitvoering van professionele kunst- en cultuurprojecten.

Met ingang van 2013 is de bijdrage van € 116.000 van het landelijk Fonds voor Cultuurparticipatie voor Haarlem weggefallen. Het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem heeft nu een budget van ongeveer € 187.500 per jaar. Bij de verdeling van het fonds zal grofweg de helft aan amateurkunst- en cultuureducatieprojecten worden besteed en de andere helft aan overige (professionele) initiatieven. De werkwijze van het fonds en de adviezen rond subsidieaanvragen zijn gehandhaafd. Er zijn drie aanvraagronden per jaar.

Het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem wil het kunst- en cultuuraanbod in Haarlem verrijken en is vooral bedoeld voor nieuwe en innovatieve initiatieven die een waardevolle toevoeging zijn op het reguliere cultuuraanbod. Projecten voor educatie en talentontwikkeling of die door bijzondere samenwerkingsverbanden tot stand komen, kunnen aankloppen bij het fonds. Het fonds staat open voor amateur- en professionele kunstprojecten. En natuurlijk ook – of misschien wel juist – voor projecten die beide combineren.

Het fonds schrijft jaarlijks een bijzondere opdracht uit om talentontwikkeling te stimuleren en Haarlems talent te promoten.

Ambassadeurs en wijkgericht

De culturele instellingen weten de weg naar het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem eenvoudig te vinden. Alleen is het fonds juist bestemd voor een bredere groep van aanvragers. Vooral van jongeren en voor nieuwe initiatieven krijgt het fonds te weinig aanvragen, daarom zet het fonds in deze cultuurnotaperiode in op meer zichtbaarheid en toegankelijkheid, bijvoorbeeld door in de zomer van 2013 een eigen website en een Facebook-pagina te lanceren, een beeldmerk te ontwikkelen en het aanvraagformulier te vernieuwen.

Om het fonds beter bekend te maken krijgt elke sector een jaar lang een eigen ambassadeur. Gezamenlijk vormen zij het Haarlem Lab (werktitel) dat onbekend en uitzonderlijk talent scout en nieuwe projecten en bijzondere manifestaties naar het fonds leidt. De gemeente adviseert nieuwe initiatieven bij de aanvraag op een maandelijks spreekuur. Om de spreiding van het cultureel aanbod in de wijken mogelijk te maken en nieuwe initiatieven buiten het centrum te scouten, werven de ambassadeurs en de gemeente in de wijken.

Als goede voorbeelden van culturele activiteiten in de Haarlemse wijken ziet de gemeente de multidisciplinaire locatievoorstellingen van Stichting 5eKwartier in Haarlem-Oost, zoals 'KantineOost', 'Stek' en 'Utopia!'. Verhalen van de buurtbewoners en actieve participatie in het project door kinderen en volwassenen vormen het uitgangspunt van deze projecten.

Een ander voorbeeld is het modeproject voor jongeren 'B-Fashion Haarlem' in Schalkwijk. In nauwe samenwerking met professionele mode ontwerpers, stilisten, catwalktrainers en visagisten ontwikkelen jongeren stap hun eigen spectaculaire catwalkshow. Dit project brengt jongeren in aanraking met mode, kunst en cultuur. Het grootste deel van het project voeren ze zelf uit.

Talentontwikkeling, ontmoeting en kruisbestuiving tussen verschillende disciplines en belevingswerelden vormen de rode draad.

Motie 'Bundel de cultuurfondsen'

Het college overwoog de mogelijkheid om het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem met cultuurfondsen van andere gemeenten te bundelen. Alleen Haarlemmermeer en Velsen hebben enig flexibel cultuurbudget voor incidentele projecten. Het budget voor het Cultuurstimuleringsfonds is gereduceerd omdat de middelen van het Rijk zijn weggefallen. Bundeling van deze schaarse middelen lijkt geen voordeel op te leveren, omdat er dan meer criteria moeten komen en het meer tijd zou kosten om de aanvragen te beoordelen. Zo zouden projecten van bovenlokaal belang moeten zijn. Feitelijk voorziet het Haarlemse fonds hier al in, omdat de publieksgroepen uit Haarlem en de regio komen.

Hoofdstuk V

Financiën

Cultuur is een onderdeel van de begroting van de afdeling Economie en Cultuur van de gemeente Haarlem. Het totaalbedrag van deze begroting is ongeveer € 27,5 miljoen.

Veel organisaties ontvangen naast een budget- of exploitatiesubsidie een subsidie voor de huur en huurgerelateerde kosten.

Op de exploitatie- en budgetsubsidies aan culturele instellingen is in de Kadernota 2011 voor de komende jaren ongeveer 10 procent bezuinigd, van 13,4 mln in 2010 naar € 12,3 mln in 2018.

In de Kadernota 2013 is voorgesteld het nog resterende budget van € 80.000 in de reserve Toegepaste Monumentale Kunst te laten vrijvallen.

Social Return on Investment

De gemeente vindt het belangrijk om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te activeren naar werk en hun opleidingskansen te vergroten. Een van de instrumenten om dit te bereiken is de Social Return on Investment (SROI). Dat houdt in dat 5 procent van het subsidiebedrag door subsidieontvangers wordt ingezet om werklozen of uitkeringsgerechtigden aan werk te helpen of leerwerkplekken of stageplaatsen aan te bieden. Vanaf 2014 wordt SROI als voorwaarde meegenomen bij de beoordeling van subsidieaanvragen en moet het worden opgenomen in de prestatieplannen van de verbonden partijen, organisaties die meer dan € 500.000 subsidie van de gemeente Haarlem ontvangen.

Overzicht cultuurbegroting 2013 gemeente Haarlem

Organisatie	Begroting 2013 (bedrag in €)
<u>Podiumkunsten</u>	
Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem, exploitatie	2.180.023
Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem, huurgerelateerde kosten*	3.597.110
Patronaat, exploitatie	631.965
Patronaat, huurgerelateerde kosten*	888.134
De Toneelschuur, exploitatie	983.276
De Toneelschuur, huurgerelateerde kosten*	1.034.874
Toneelschuur Producties	200.000
<u>Musea</u>	
Frans Hals Museum De Hallen Haarlem, exploitatie	2.512.452
Frans Hals Museum De Hallen Haarlem, huurgerelateerde kosten	654.203
Historisch Museum Haarlem, exploitatie	45.000
Historisch Museum Haarlem, huur	53.440
Teylers Museum	22.500
<u>Letteren</u>	
Bibliotheek Zuid-Kennemerland, exploitatie	4.167.200
Bibliotheek Zuid-Kennemerland, huurgerelateerde kosten	373.005
Stadsdichter Haarlem	3.000
Jeugdliteratuurprijs Haarlem (LeesHIT)	8.000
<u>Erfgoed</u>	
Noord-Hollands Archief, bijdrage exploitatie	1.074.163
Noord-Hollands Archief, bijdrage huur	707.217
Beheer orgels en carillons	22.718
<u>Cultuureducatie</u>	
Hart, exploitatie en huurgerelateerde kosten	1.689.943
De Wereld Kindertheater	34.600
Projecten Voortgezet Onderwijs	4.700
<u>Architectuur</u>	
ABC architectuurcentrum, exploitatie	21.600
ABC architectuurcentrum, huur	40.982

<u>Beeldende kunst</u>	
De Vishal, exploitatie	21.500
De Vishal, huur	18.963
Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving, bijdrage De Vishal	50.000
Nieuwe Vide	40.000
Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving, bijdrage Nieuwe Vide	50.000
37PK, exploitatie	31.958
37PK, huur	29.273
Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving, bijdrage 37PK	50.000
<u>Kunst in de Openbare Ruimte</u>	
Beheer kunst in de openbare ruimte	36.000
Algemeen kunst in de openbare ruimte	53.200
<u>Festivals en evenementen</u>	
Internationaal Orgelfestival Haarlem	33.600
Internationale Koorbiënnale Haarlem	25.000
Prinses Christina Concours	1.900
Mars der Muzikanten	800
Kunstlijn Haarlem**	11.500
Stripdagen Haarlem**	15.000
Bevrijdingspop**	50.000
De Stad als Podium / 23 Uur Cultuur**	25.000
Houtfestival**	25.000
Open Monumentendagen**	17.000
Haarlem Jazz&More**	25.000
<u>Amateurkunst</u>	
Amateurkunstregeling	97.684
<u>Cultuurparticipatie</u>	
Cultuurstimuleringsfonds Haarlem	187.505
Projecten Voortgezet Onderwijs	5.000
<u>Mediabeleid</u>	
Lokale Omroep Haarlem 105	81.581
Totaal	21.932.569

* Exclusief nacalculatie overdracht eigenarenonderhoud cultuurpodia.

**Maakt onderdeel uit van de gemeentelijke evenementenbegroting.

Bijlage A Samenvattingen participatiebijeenkomsten 2012

Verschillende vertegenwoordigers van de Haarlemse cultuursector is tijdens participatiebijeenkomsten een visie gevraagd op deze doelstellingen in relatie tot een meerjarenbeleidsplan voor 2013 tot 2016. Daarnaast is aan hun de vraag voorgelegd over hun (toekomstige) positie in de stad.

Hedendaagse kunst, 11 juni 2012

Uitdagingen:

- Meer opleidingsplekken en een goed atelierbeleid kunnen ertoe leiden dat meer jonge kunstenaars zich in Haarlem vestigen.
- Een professionaliteitstoets en atelierbezoeken door deskundigen.
- Creëer mogelijkheden tot inhoudelijke verdieping, tot meer zichtbaarheid en tot onderzoek respectievelijk experimenten.
- Meer onderling gesprek, ontmoeting en samenwerking.
- Creëer een beter klimaat voor de verkoop van beeldende kunst.
- De beeldende kunstenwereld moet toegroeien naar opdrachtgever-opdrachtnemer relatie met de overheid.
- Zoek meer samenwerking met Metropoolregio Amsterdam op het terrein van de beeldende kunsten.

Oplossingsrichtingen:

- ✓ De gemeente zou ruimten beschikbaar kunnen stellen. Vastgoed moet hier een taak pakken.
- ✓ De gemeente moet op zoek naar haar taak om samenwerking te stimuleren en ook zelf meer samen te werken, bijvoorbeeld in de metropoolregio en met andere overheden.
- ✓ De gemeente moet subsidie meer zien als investering. Meer partnerschap.
- ✓ Cultuurveld én overheid zou met elkaar sterker achter het belang van beeldende kunst moeten gaan staan.

Creatieve industrie, 14 juni 2012

Uitdaging:

- Zorgen dat studenten na hun opleiding zich vestigen in Haarlem

Oplossingsrichtingen:

- ✓ Creëer meer broedplaatsen.
- ✓ Zorg voor structurele plekken waar mensen zich kunnen ontwikkelen op het gebied van toneel, dans en muziek en maak doorstroming van atelierruimte mogelijk.
- ✓ Faciliteer meer gelegenheid voor ontmoeting.
- ✓ Stimuleer samenwerking, breng partijen bij elkaar, faciliteer crossovers.
- ✓ Benut de kracht meer van de metropoolregio.

Cultuur en ondernemerschap, 20 juni 2012

Uitdagingen:

- Werk meer samen.
- Meer cultureel ondernemerschap, juist bij de overheid.
- Creëer bij de politiek een gevoel voor kunst en cultuur.

Oplossingsrichtingen:

- ✓ Houd bij sponsoring je eigen marktwaarde goed in de gaten, wees kritisch op hetgeen waaraan je je verbindt.
- ✓ Zet gemeentelijke promotieplekken in voor cultuurinstellingen.
- ✓ Faciliteer huisvestingsplekken voor culturele ondernemers.
- ✓ Meer regionale samenwerking, ook in metropoolverband.
- ✓ Plaats cultuur in breder perspectief binnen de gemeentelijke organisatie, meer verbindingen met andere gemeentelijke afdelingen.
- ✓ Maak een programmaboekje met het culturele programma van de MRA.
- ✓ Sta soepeler nieuwe evenementen toe.
- ✓ Schets in de cultuurnota een horizon tot 2020. Zet raadsleden en gemeente meer als ambassadeur voor cultuur in.
- ✓ Zet Haarlem 105 meer in voor de promotie van de Haarlemse cultuur.
- ✓ Geef als overheid duidelijke opdrachten, daarna meer vrijheid van handelen, meer partnerschap.
- ✓ Stimuleer het geefklimaat, o.a. door aandacht hiervoor in de Cultuurnota.

Geschiedenis van de stad, 3 juli 2012

Uitdagingen:

- Bed de geschiedenis in als onderdeel van de identiteit van de stad.
- Communiceer geschiedenis aan bewoners, kinderen, toeristen.
- Benoem de kernwaarden van historisch Haarlem.
- Wens om diversiteit in het aanbod rond geschiedenis van de stad koesteren, maar ook geluiden die gezamenlijke positionering nastreven.
- Wens om een visie op gezamenlijke marketing te ontwikkelen.
- Wens om verbindingen te leggen met het bedrijfsleven en met creatieven in de stad.
- Realiseer meer samenwerking tussen alle spelers op historisch Haarlems terrein.

Oplossingsrichtingen:

- ✓ Ga op zoek naar sterke kant van Haarlem en zet die in de markt.
- ✓ Maak gebruik van digitale mogelijkheden.
- ✓ Leg verbinding met het bedrijfsleven, de creatieven in de stad.
- ✓ Moedig verdere samenwerking aan, benoem een trekker en/of stel geld beschikbaar.
- ✓ Jaag het gesprek aan met het veld.
- ✓ Gemeente moet op zoek gaan naar een nieuwe invalshoek voor een gesprek met het veld.

Cultuureducatie, 10 juli 2012

Uitdagingen:

- Zorg voor laagdrempelig aanbod (draagkracht).
- Leg in de wijken meer nadruk op cultuur en maak het ook toegankelijk voor ouderen.

Oplossingsrichtingen:

- ✓ Rol overheid als kwaliteitsbewaker en financier voor toereikend cultuureducatieaanbod, vooral voor mensen tot 24 jaar.
- ✓ Bij de financiering van cultuurinstellingen moet cultuureducatie een aandachtspunt zijn.
- ✓ Meer cross-sectoraal werken.
- ✓ Stel een overzicht beschikbaar van het aanbod van cultuureducatie.
- ✓ Onderzoek of gewerkt kan worden vanuit een gezamenlijke backoffice.
- ✓ Geeft Hart een plek waar instellingen en onderwijs elkaar kunnen ontmoeten.
- ✓ Maak de taak van Hart duidelijker en hoe te komen tot een onpartijdig loket?

- ✓ De gemeente moet lange leerlijnen mogelijk maken.
- ✓ De gemeente moet op het punt van cultuureducatie samenwerken met corporaties.
- ✓ Zet meer in op vakleerkrachten.
- ✓ Zet cultuureducatie niet alleen voor podiumkunsten, maar ook voor cultureel erfgoed en media-educatie.
- ✓ Wees trotser op culturele instellingen in Haarlem.
- ✓ Werk meer samen en cluster het aanbod voor de scholen.

Bijlage B State of the Art Haarlem 2012

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING

Noord-Hollands Archief

www.noord-hollandsarchief.nl

Typering instelling:

Het Noord-Hollands Archief is het historisch informatiecentrum voor de provincie Noord-Holland, de provinciehoofdstad Haarlem en de gemeenten Aalsmeer, Beverwijk, Bloemendaal, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Uithoorn, Velsen en Zandvoort.

Belangrijkste activiteiten:

Bewaarplaats voor archieven, archiefbewerking, toegankelijk maken, acquisitie, educatie, beschikbaar stellen (in studiezalen en op websites), restauratie, inspectie.

Activiteiten cultuureducatie:

Het Noord-Hollands Archief organiseert activiteiten, zoals cursussen, evenementen, rondleidingen, tentoonstellingen en speciale projecten voor het primair en voortgezet onderwijs.

Positie in het culturele veld:

Het Noord-Hollands Archief is van lokaal en regionaal belang.

Bezoekersaantal 2012:

10.000 bezoekers aan de studiezalen, 14.400 bezoekers aan de Janskerk.

Daarnaast 1.067.000 bezoeken aan de websites van het NHA (incl. Digitale Stamboom), 71.000 bezoeken aan Genlias.

Aantal werkzame personen/fte's:

44 fte medewerkers en 150 vrijwilligers.

GEMEENTE HAARLEM

Archeologisch Museum Haarlem

www.archeologischmuseumhaarlem.nl

Typering instelling:

Het museum laat met bodemvondsten en tekeningen, foto's en plattegronden van opgravingen zien hoe tijdens 5.600 jaar geschiedenis de stad is geworden tot wat zij nu is.

Belangrijkste activiteiten:

Het archeologisch museum heeft een vaste opstelling en tweemaal per jaar wisselende tentoonstellingen.

Activiteiten cultuureducatie:

Er is lesmateriaal en rondleidingen voor school klassen. Daarnaast speur- en doe-opdrachten, een kinderwerkput waar zelf opgegraven kan worden en een digitaal archeologisch graafspel op de computer. Hele jaar door verschillende activiteiten voor jeugd, jongeren en volwassenen.

Positie in het culturele veld:

Het archeologisch museum is van lokaal en regionaal belang.

Bezoekersaantal 2012:

20.000.

Aantal werkzame personen/ fte's:

1fte in dienst, 40 vrijwilligers (bij elkaar 2 fte).

GESUBSIDIEERDE ORGANISATIES

ABC architectuurcentrum

www.architectuurhaarlem.nl

Typering instelling:

Podium voor architectuur en stedenbouw voor Haarlem en omgeving.

Belangrijkste activiteiten:

Het bevorderen van de belangstelling voor en de kwaliteit van de gebouwde omgeving in Haarlem en de regio Kennemerland. Het ABC organiseert daartoe exposities, lezingen, symposia, discussies, workshops en diverse andere activiteiten.

Activiteiten cultuureducatie:

Diverse jeugdactiviteiten.

Positie in het culturele veld (lokaal, nationaal, internationaal):

Het ABC architectuurcentrum is van lokaal en regionaal belang.

Bezoekersaantal 2012:

14.034.

Aantal werkzame personen/ fte's:

1,8 fte en zo'n 70 vrijwilligers.

Bibliotheek Zuid-Kennemerland

www.bibliotheekzuidkennemerland.nl

Typering instelling:

De Bibliotheek Zuid-Kennemerland is een kenniscentrum met toegang tot verhalen, informatie en cultuur.

Belangrijkste activiteiten:

Kennisontwikkeling, informatievoorziening, educatie, lezen en literatuur zijn de kerntaken van de bibliotheek. Als afgeleide taken zijn cultuur, ontmoeting en debat van belang.

Activiteiten cultuureducatie:

De bibliotheek biedt collectieve abonnementen met scholen aan. 'Een leven lang leren' krijgt vorm o.a. door middel van informatieavonden, workshops en debatten en het Taalplein. Ook is de bibliotheek betrokken bij de erfgoededucatie via het programma 'Wie wat bewaart heeft wat'. Op het gebied van media-educatie verzorgt de bibliotheek workshops en heeft zij een medialoket voor mediawijsheid ingesteld.

Positie in het culturele veld:

De bibliotheek is van lokaal en regionaal belang.

Bezoekersaantal:

Eind 2012 had de Bibliotheek Haarlem in totaal 43.237 leden. Het aantal bezoekers was 689.581.

Aantal werkzame personen/fte's:

69,5 fte (135 medewerkers).

Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem

www.franshalsmuseum.nl en www.dehallen.nl

Typering instelling:

Het Frans Hals Museum beheert en presenteert de gemeentelijke collectie van voornamelijk 16^e- en 17^e-eeuwse schilderkunst. De Hallen Haarlem is het museum voor moderne en hedendaagse kunst in Haarlem.

Belangrijkste activiteiten:

Het museum stelt delen van de collectie permanent ten toon en organiseert tijdelijke tentoonstellingen waaronder een jaarlijkse grote tentoonstelling van oude kunst. De Hallen signaleert ontwikkelingen in de hedendaagse beeldend kunst en presenteert jaarlijks een zomertentoonstelling voor een breed publiek.

Activiteiten cultuureducatie:

Het museum neemt deel aan het Kunstmenu. Daarnaast neemt het museum deel aan lokaal georganiseerde bijeenkomsten met docenten met als doel de ontwikkeling van het educatieve aanbod.

Positie in het culturele veld:

Het Frans Hals Museum is van lokaal, nationaal en internationaal belang.

Bezoekersaantal 2012:

Frans Hals Museum: 101.661; De Hallen: 43.945. In totaal: 145. 606.

Aantal werkzame personen/ fte's:

31,5 fte (verdeeld over 59 medewerkers), 42 vrijwilligers, rondleiders en stagiaires.

Hart

www.hart-haarlem.nl

Typering instelling:

Hart is de basisvoorziening voor cultuureducatie en amateurkunst in Haarlem en de regio.

Belangrijkste activiteiten:

Cultuur in Vrije Tijd

Breed aanbod van cursussen in de vrije tijd op het terrein van o.a. : muziek, beeldende kunst, persoonlijke ontwikkeling, media en talen voor Haarlemmers van 2 tot 100 jaar.

Cultuur in School

Organisatie en uitvoering van cultuureducatie op het basis- en voortgezet onderwijs in Haarlem o.a.:

Cultuurmenu: een aanbod van activiteiten als theater- en dansvoorstellingen, muziekuitvoeringen, museumbezoek, film en literatuur voor groep 1 t/m 8 van het basisonderwijs.

Muzieklab: een innovatief project met als doel om muziekeducatie een vaste plaats te geven in het basisonderwijs.

HIT (Haarlems Interscholair Toernooi): een talentontwikkelingsprogramma voor het voortgezet onderwijs.

Positie in het culturele veld:

Hart is van lokaal en regionaal belang.

Bezoekersaantal 2012:

Leerlingen Basisonderwijs en Voortgezet Onderwijs: 18.643 (inclusief ca. 13.000 deelnemers aan het Cultuurmenu) en cursisten vrije tijd: 6.256.

Aantal werkzame personen/fte (per 01-01-2013):

45 fte (waarvan 12 fte freelance).

Historisch Museum Haarlem

www.historischmuseumhaarlem.nl

Typering instelling:

Het Historisch Museum Haarlem is het historische stadsmuseum voor Haarlem.

Belangrijkste activiteiten:

Het belichten van de historie van Haarlem met de vaste collectie, tentoonstellingen en lezingen.

Activiteiten cultuureducatie:

Lesbrieven rond tijdelijke tentoonstellingen. Betrokken bij de schoolbrede projecten 'Stappen in de stad' en 'Wie wat bewaart heeft wat'.

Positie in het culturele veld (lokaal, nationaal, internationaal):

Het Historisch Museum Haarlem is van lokaal en regionaal belang.

Bezoekersaantal 2012:

13.365.

Aantal werkzame personen/ fte's:

0,5 fte. en 120 vrijwilligers.

Lokale Omroep Haarlem 105

www.haarlem105.nl

Typering instelling:

Haarlem 105 RTV is een publieke lokale omroep en richt zich op het maken en verspreiden van maatschappelijk relevante actualiteiten, informatie en amusement. De programmering en berichtgeving is gericht op alle inwoners van de stad en vertegenwoordigt de relevante maatschappelijke stromingen.

Belangrijkste activiteiten:

Het verzorgen van uitzendingen binnen de wettelijke kaders via radio, TV, internet, kabelkrant en sociale media.

Activiteiten cultuureducatie:

Het brengen van cultureel nieuws en cultuurprogramma's en berichtgeving conform de wettelijk vastgelegde ICE-norm. (Informatie, cultuur en educatie).

Positie in het culturele veld:

Haarlem 105 RTV is van lokaal belang.

Bereik 2012:

Tv-uitzendingen hebben een bereik van 30.000 kijkers en radio-uitzendingen hebben een bereik van 50.000 luisteraars.

Aantal werkzame personen/fte's:

Geen betaalde krachten, 83 vrijwilligers.

Nieuwe Vide

www.nieuwevide.nl

Typering instelling:

Presentatieplek en laboratorium voor hedendaagse kunst met de focus op de grensgebieden met andere vormen, disciplines en media. Broedplaats met ateliers.

Belangrijkste activiteiten:

Presentatie van tentoonstellingen, festivals en manifestaties. Ateliervershuur.

Activiteiten cultuureducatie:

CKV-klassen en workshops.

Positie in het culturele veld (lokaal, nationaal, internationaal):

Nieuwe Vide is (inter)nationaal georiënteerd.

Bezoekersaantal 2012:

4300 bezoekers en 250 deelnemers.

Aantal werkzame personen/ fte's:

1,95 fte.

Patronaat

www.patronaat.nl

Typering instelling:

Patronaat is een poppodium en staat in de top tien van kernpodia in Nederland.

Belangrijkste activiteiten:

Programmering van een gevarieerd popmuziekaanbod.

Activiteiten cultuureducatie:

Geen.

Positie in het culturele veld (lokaal, nationaal, internationaal):

Patronaat is van lokaal, regionaal en landelijk belang.

Bezoekersaantal 2012:

114.376.

Aantal werkzame personen/ fte's:

25 fte en zo'n 90 vrijwilligers.

Stadsschouwburg en Philharmonie

www.theater-haarlem.nl

Typering instelling:

De Stadsschouwburg en de Philharmonie zijn respectievelijk theater en concertzaal van Haarlem.

Belangrijkste activiteiten:

De stichting presenteert een podiumkunstenaanbod voor zowel de Stadsschouwburg als de Philharmonie in Haarlem. De doelgroep bestaat uit inwoners van Haarlem en de regio. Daarnaast zijn de zalen in gebruik voor congressen en andere activiteiten in het (semi-)commerciële circuit.

Activiteiten cultuureducatie:

De stichting organiseert regelmatig speciale activiteiten rond de voorstellingen. Daarnaast participeert zij in het Kunstmenu voor het Primair Onderwijs.

Positie in het culturele veld (lokaal, nationaal, internationaal):

Beide podia zijn van regionaal belang.

Bezoekersaantal seizoen 2011/2012:

Philharmonie: 58.815

Stadsschouwburg: 90.587

Aantal werkzame personen/ fte's (seizoen 2011/2012):

41,7 fte (45 personen) en 56 oproepmedewerkers.

Teylers Museum

www.teylersmuseum.eu

Typering instelling:

Teylers Museum is het best bewaard gebleven openbare kennisinstituut voor kunst en wetenschap uit de 18de eeuw ter wereld. Het museum wordt gesubsidieerd door het Rijk.

Belangrijkste activiteiten:

Het museum beheert een collectie, van machines die elektriciteit opwekken tot miljoenen jaren oude fossielen, historische boeken en munten. Kunstliefhebbers gaan naar 'Teyler' vanwege zijn collectie Hollandse meesters en de wereldberoemde prenten en tekeningen van Rembrandt en Michelangelo. Het museum organiseert diverse tentoonstellingen per jaar.

Activiteiten cultuureducatie:

Zowel bij de tentoonstellingen als bij de vaste collectie heeft het museum educatief materiaal en speciale kinderprogramma's. Daarnaast participeert het Teylers Museum in het Kunstmenu voor het Primair Onderwijs.

Positie in het culturele veld (lokaal, nationaal, internationaal):

Teylers Museum is een instelling van nationaal belang en heeft ook internationale uitstraling.

Bezoekersaantal 2012:

147.490 bezoekers.

Aantal werkzame personen/ fte's:

37,5 fte (45 personen) en ca. 120 vrijwilligers en rondleiders.

Toneelschuur

www.toneelschuur.nl

Typering instelling:

De Toneelschuur is een landelijk opererend vlakkevloertheater (twee zalen) en heeft twee filmzalen.

Belangrijkste activiteiten:

Programmering van eigentijds en vernieuwend theater en filmhuisaanbod.

Activiteiten cultuureducatie:

Starring, Shoot your Shot, Ambassadeurs, Cinekid. Daarnaast participeert zij in het Kunstmenu voor het Primair Onderwijs.

Positie in het culturele veld (lokaal, nationaal, internationaal):

De Toneelschuur is zowel lokaal, regionaal als landelijk van belang.

Bezoekersaantal seizoen 2011/2012:

145.000.

Aantal werkzame personen/ fte's:

24 fte.

Toneelschuur Producties

www.toneelschuur.nl/toneelschuur-producties/

Typering instelling:

Toneelschuur Producties is het productiehuis van de Toneelschuur

Belangrijkste activiteiten:

Toneelschuur producties biedt jaarlijks een selecte groep theatermakers de mogelijkheid hun artistieke talent in een traject op maat te ontwikkelen.

Activiteiten cultuureducatie:

Projecten voor het voortgezet onderwijs waarin het productieproces van een voorstelling wordt belicht.

Positie in het culturele veld (lokaal, nationaal, internationaal):

De Toneelschuur is zowel lokaal, regionaal als landelijk van belang.

Aantal producties:

13.

Aantal werkzame personen/ fte's:

9 fte.

De Vishal

www.devishal.nl

Typering instelling:

Vereniging van Haarlemse kunstenaars met presentatieruimte.

Belangrijkste activiteiten:

De Vishal organiseert tentoonstellingen.

Activiteiten cultuureducatie:

CKV klassen met workshops.

Positie in het culturele veld (lokaal, nationaal, internationaal):

De Vishal is van lokaal en regionaal belang.

Bezoekersaantal 2012:

62.006 en 60 deelnemers.

Aantal werkzame personen/ fte's:

2 betaalde krachten.

De Wereld Kindertheater

www.wereldkindertheater.nl

Typering instelling:

De Wereld kindertheater biedt kinderen (4 tot 18 jaar) de mogelijkheid om zich op verschillende niveaus te bekwamen in toneelspelen.

Belangrijkste activiteiten:

Er zijn vaste spelgroepen- en productiegroepen maar het is ook mogelijk om een enkele workshop te volgen. De Wereld kindertheater biedt activiteiten aan in de wijken (in samenwerking met welzijnswerk) en is actief in het primair onderwijs.

Activiteiten cultuureducatie:

Idem.

Positie in het culturele veld:

Het Wereldkindertheater is van lokaal belang.

Bereik 2012:

1.118 deelnemers.

Aantal werkzame personen/fte's:

3,75 fte. Tijdelijk dienstverband/projecten: 8 personen en ca. 30 vrijwilligers.

37PK

www.37PK.nl

Typering instelling:

Platform voor kunsten met taken op het gebied van kunst in de openbare ruimte, stimulering kunstklimaat in Haarlem en het atelierbeleid.

Belangrijkste activiteiten:

Stimulering kunstklimaat in Haarlem, toewijzing ateliers en presentatie.

Activiteiten cultuureducatie:

CKV klassen met workshops.

Positie in het culturele veld (lokaal, nationaal, internationaal):

37PK is van lokaal, regionaal en landelijk belang.

Bezoekersaantal 2012:

4000 personen publiek en 873 deelnemers (kunstenaars en workshopdeelnemers)

Aantal werkzame personen/ fte's:

1,2 fte en medewerkers op projectbasis.

FESTIVALS/EVENEMENTEN

Bevrijdingspop

www.bevrijdingspop.nl

Haarlem Jazz & More

www.haarlemjazzandmore.nl

Haarlems Interscholair Toernooi

www.hit-haarlem.nl

Houtfestival

www.houtfestival.nl

Internationale Koorbiënnale Haarlem

www.koorbiennale.nl

Internationaal Orgelfestival Haarlem

www.organfestival.nl

Korenlint

www.korenlint.nl

Kunstlijn Haarlem

www.kunstlijn.org

LeesHIT

www.leeshithaarlem.nl

Open Monumentendagen

www.openmonumentendag.nl

Parksessies

www.parksessies.nl

Prinses Christina Concours

www.christinaconcours.nl

De Stad als Podium

www.stadalspodium.nl

Stadsorgelconcerten

www.theater-haarlem.nl

Stripdagen Haarlem

www.stripdagenhaarlem.nl

OVERIGE ORGANISATIES

Art-Boulevard

www.art-boulevard.nl

Art Unit

www.artunit.org

Corrie ten Boom Museum

www.corrietenboom.com

De Galerie

www.degalerie.nl

De Kleine Opera

www.dekleineopera.nl

De Pletterij

www.pletterij.nl

De Zingende Zaag

www.georgemoormann.com/DeZingendeZaag/DeZingendeZaagProducties.html

Draaiorgelmuseum 't Kunkelsorgel

www.draaiorgelmuseum.org

Eigen Werk Theaterproducties

www.pietertiddens.nl

Federatie van Haarlemse Koren

www.federatiehaarlemsekoren.nl

Firma Rieks Swarte

www.firmarieksswarte.nl

Galerie Année

www.galerieannee.nl

Galerie Nieuw Schoten

www.galerienieuwschoten.nl

Galerie Rob De Vries

www.galerierobdevries.nl

Haarlemse Jazz Club

www.haarlemsejazzclub.nl

Haarlemse Opera

www.dehaarlemseopera.nl

Haarlemse Theatremakers

www.haarlemsetheatremakers.nl

Hoofdkantoor

www.hoofdkantoor.com

Horizon Verticaal

www.horizonverticaal.nl

Jan en Piet Museum

www.janenpietmuseum.nl

Kindertheater De Toverknol

www.detoverknol.nl

Klein Haarlem

www.kleinhaarlem.nl

Klein Ovink Theaterproducties

www.kotheaterproducties.nl

Kunstcentrum Haarlem

[www.kunstcentrum-haarlem](http://www.kunstcentrum-haarlem.nl)

Kunstenaars Noord-Holland

www.galerieknh.nl

KZOD

www.kzod.nl

Mars der Muzikanten

www.marsdermuzikanten.nl

Museum het Dolhuys

www.hetdolhuys.nl

Museum Enschedé

www.museumenschede.nl

Muzenhuis

www.muzenhuis.nl

Muziekinstituut St. Bavo

www.koorschoolhaarlem.nl

Mei 2013

NH-Pop

www.nhpoplive.nl

NZH Vervoer Museum

www.nzh-vervoermuseum.nl

Popronde

www.popronde.nl

Project Fors Theatermakers

www.marcelkragt.wix.com/projectfors#!nieuws/c11k9

Rob Acda Award

www.robacdaaward.nl

Stadskunstkamer

www.stadskunstkamer.nl

Stedenband Haarlem-Mutare

www.haarlem-mutare.nl

Studio Locomoco

www.studiolocomoco.com

Theater Nieuw Vredenhof

www.nieuwvredenhof.nl

Toneelgroep Het Volk

www.toneelgroephetvolk.nl

Van Engelenburg Theaterproducties

www.vetheater.nl

Vrienden van de Oude Kerk Spaarndam

www.vriendenoudekerk.nl

5^e Kwartier

www.5ekwartier.nl

Wereldmuziekschool

[www.wereldmuziekschool](http://www.wereldmuziekschool.nl)

Wings Ensemble

www.wingsensemble.nl

Zangstudio Haarlem

www.zangstudiohaarlem.nl